

# Maanpuolustuskorkeakoulu

Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos

Julkaisusarja 3: Työpapereita nro 7

## Mies- ja naisvarusmiesten yhteismajoituskokeilun seurantatutkimus (TUPA)

Teemu Tallberg & Roosa Rahikka

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU  
JOHTAMISEN JA SOTILASPEDAGOGIIKAN LAITOS  
JULKAISUSARJA 3: TYÖPAPEREITA NRO 7

# **MIES- JA NAISVARUSMIESTEN YHTEISMAJOITUSKOKEILUN SEURANTATUTKIMUS (TUPA)**

TUPA-tutkimusprojektin raportti 2020–2021

Professori Teemu Tallberg (FT)  
Tutkimusavustaja Roosa Rahikka (B. Soc. Sci)

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU  
JOHTAMISEN JA SOTILASPEDAGOGIIKAN LAITOS  
HELSINKI 2021

Teemu Tallberg & Roosa Rahikka: *Mies- ja naisvarusmiesten yhteismajoituskokeilun seurantatutkimus (TUPA). TUPA-tutkimusprojektin raportti 2020–2021.*

Maanpuolustuskorkeakoulu  
Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos  
Julkaisusarja 3: Työpapereita nro 7

Uusimmat julkaisut pdf-muodossa: <http://www.doria.fi/handle/10024/73990>

© Tekijät & Maanpuolustuskorkeakoulu

ISBN: 978-951-25-3196-7 (pdf)

ISSN: 2489-2769 (verkojulkaisu)



Tämä teos on lisensoitu Creative Commons BY-NC 4.0 -käyttöluvalla. Tarkastele käyttö lupaa osoitteessa <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.fi>

# Sisällysluettelo

Taulukot .....	ii
Kuviot .....	ii
Kuvat .....	ii
Tiivistelmä .....	iii
Esipuhe .....	1
1. Johdanto .....	1
2. TUPA-projektin tavoitteet ja tutkimustehtävä.....	2
3. Tutkimuskysymykset ja tutkimusasetelma.....	3
4. Tutkimuksen toteutus.....	3
5. Tuloksia .....	5
5.1. Taustatekijät.....	5
5.2. Kokeiluun osallistuminen ja majoitus .....	7
5.3. Kiusaaminen .....	14
5.4. Häirintä ja ahdistelu .....	18
5.5. Kokemuksia ja mielipiteitä yhteismajoituksesta.....	19
5.6. Kyselyn tulokset aiemman tutkimuksen valossa (Leinonen ym. 2017) ..	21
6. Johtopäätöksiä ja pohdintaa.....	23
Lähteet .....	27
LIITE 1 Kyselylomake.....	28

## Taulukot

Taulukko 1. Vastaajien sukupuoli.....	5
Taulukko 2. Vastaajien ikä .....	5
Taulukko 3. Vastaajien etninen tausta .....	6
Taulukko 4. Kannustimet varusmiespalvelukseen osallistumiselle.....	6
Taulukko 5. Yhteistuvassa majoittuminen.....	7
Taulukko 6. Viihtyminen tuvassa .....	10
Taulukko 7. Kiusaamisen kokemukset ja muodot .....	16

## Kuviot

Kuvio 1. Varusmiesajan kokeminen .....	7
Kuvio 2. Majoitustuvan sukupuolijakauma.....	8
Kuvio 3. Kokemus yhteismajoituksesta.....	10
Kuvio 4. Viihtyminen tuvassa, vertailu kokeiluun osallistuneiden ja sen ulkopuolisten välillä .....	10
Kuvio 5. Ryhmä, vertailu kokeiluun osallistuneiden ja sen ulkopuolisten välillä.....	11
Kuvio 6. Suhtautuminen yhteismajoituksen järjestelyihin sukupuolen mukaan .....	13
Kuvio 7. Suhtautuminen yhteismajoituksen järjestelyihin osallistumisen mukaan .....	13
Kuvio 8. Millaisessa ryhmässä toimitisit mieluiten.....	14
Kuvio 9. Kiusaamisen havaitseminen varusmiespalveluksessa .....	14
Kuvio 10. Kiusaamisen kokemukset ja muodot .....	15
Kuvio 11. Kenen taholta kokenut kiusaamista .....	16
Kuvio 12. Kiusaamisen aiheet sukupuolen mukaan .....	17
Kuvio 13. Häirinnän ja ahdistelun muodot ja määrä .....	18
Kuvio 14. Häirinnän ja ahdistelun toistuvuus .....	19
Kuvio 15. Kenen taholta kokenut häirintää ja ahdistelua .....	19
Kuvio 16. Suhtautuminen yhteismajoitukseen kahdessa tutkimuksessa .....	22

## Kuvat

Kuva 1. Ovellinen suihkukoppi Karjalan prikaatissa.....	12
---	----

## Tiivistelmä

Tutkimusraportti perustuu osana TUPA-projektia tehtyyn TUPA-kyselyyn. Kyselyssä selvitettiin varusmiesten näkemyksiä ja kokemuksia mies- ja naisvarusmiesten yhteismajoituskokeilusta. Lisäksi kysyttiin mm. kiusaamiseen sekä häirintään ja ahdisteluun liittyviä kysymyksiä. Kyselyyn vastasi syys-lokakuussa 2020 Karjalan ja Kainuun prikaateissa yhteensä 1627 saapumiserän 2/2020 varusmiestä. Vastausprosentti oli 50%. Kyselyyn vastaaminen ei edellyttänyt osallistumista yhteismajoituskokeiluun.

TUPA-kyselyyn vastanneista 67% oli antanut suostumuksensa osallistua yhteismajoituskokeiluun. Useimmat miehet ilmaisivat suostuneensa, koska asialla ei ollut heille väliä. Naisten osallistumisen syyinä oli toive paremmasta ryhmäytymisestä, korkeammasta yhteishengestä sekä saumattomammasta toiminnasta oman ryhmän kanssa. Kokeilusta kieltäytyneet miehet kertoivat syyksi kiinnostuksen puutteen kokeilua kohtaan. Monet miehet toivoivat perinteistä armeijakokemusta, eivätkä uskoneet saavansa tätä yhteistuvassa. Kokeilusta kieltäytyneet naiset kertoivat epätietoisuudesta armeija-arkea sekä uutta kokeilua koskien. Naisten tupa nähtiin helpompana vaihtoehtona ainakin aluksi.

Vastaajista 13% (213 henkeä) majoittui yhteistuvissa. Suurin osa yhteismajoituskokeiluun osallistuneista vastasi yhteisasumisen olleen joko melko tai erittäin myönteinen kokemus. Keskimäärin naisten kokemukset ovat hieman miesten kokemuksia myönteisempiä. Suurin osa sekä kokeiluun osallistuneista että sen ulkopuolisista varusmiehistä viihtyi kyselyn aikaisessa tuvassaan joko melko tai erittäin hyvin. Varusmiehet arvioivat ryhmänsä (tupansa) varsin positiivisesti: vähintään kaksi kolmasosaa tunsivat tulleensa hyväksytyksi ryhmäänsä, saaneensa tukea ja apua sekä muodostaneensa hyvän yhteishengen ryhmänsä kanssa. Yhteismajoituskokeiluun osallistuneet varusmiehet arvioivat ryhmänsä kuitenkin muita myönteisemmin.

Kysely koski myös suhtautumista yhteistupiin kaikkia varusmiehiä tulevaisuudessa koskevana käytäntönä. Melko tai erittäin myönteisesti suhtautui kaikista naisista 80% ja kaikista kokeiluun osallistuneista varusmiehistä 71%. Vakiokäytäntönä muihin yhteismajoitusjärjestelyihin, kuten kaikille yhteisiin wc-, suihku- ja pukeutumistiloihin, suhtautui myönteisesti alle kolmasosa kaikista vastaajista. Kokeiluun osallistuneet suhtautuivat kokeilun ulkopuolisiin verrattuna kielteisemmin yhteisiin wc- ja suihkutiloihin sekä yhteisiin saunavuoroihin kaikkia koskevana käytäntöinä. Yhteismajoitukseen liittyviä ongelmia ja kehittämisehdotuksia vastaajat esittivät hyvin vähän.

Kyselyyn vastanneista varusmiehistä 12% ilmoitti kokeneensa kiusaamista varusmiesaikanaan. Miehistä 11% ja naisista 22% kertoi kiusaamiskokemuksista. Kiusaamisen määrä tai sen muodot eivät merkittävästi eronneet yhteismajoituskokeiluun osallistuneiden varusmiesten ja muiden välillä, mutta kokeiluun osallistuneet naisvarusmiehet ovat kokeneet kaksinkertaisen määrän sanallista kiusaamista verrattuna muihin naisvarusmiehiin.

Keskeinen kysymys yhteismajoituksen tulevaisuuden kannalta on, perustuuko yhteismajoitus suostumukseen vai onko se kaikkia varusmiehiä koskeva vakiokäytäntö. Jälkimmäisessä tapauksessa on arvioitava kaikkia koskevan yhteismajoituksen vaikutuksia miesten palvelusmotivaatioon ja naisten hakeutumiseen vapaaehtoiseen palvelukseen.

# Esipuhe

Mies- ja naisvarusmiesten yhteismajoituskokeilun seurantatutkimus TUPA-projekti toteutetaan vuosina 2020-2021. Tässä raportissa keskitytään varusmiesten kokemuksiin ja näkemyksiin joukko-osastoissa, joissa kokeilun ensimmäinen vaihe suoritettiin eli Kainuun ja Karjalan prikaateissa. Raportti perustuu pääosin tutkimuskyselyyn, joka suoritettiin molemmissa joukko-osastoissa syksyllä 2020.

Tutkimuksen tekijät haluavat kiittää prikaatien komentajia, prikaatikenraali Jukka Jokista (KARPR) ja prikaatikenraali Tuomo Repoa (KAIPR) tuesta ja yhteistyöstä sekä kaikkia tutkimuksen toteutukseen osallistuneita kantahenkilökunnan jäseniä kyseisissä joukko-osastoissa. Suuri kiitos kuuluu kaikille tutkimukseen osallistuneille varusmiehille.

## 1. Johdanto

Yhteiskunnallisen turvallisuustyönjaon kysymykset ovat monella tapaa ajankohtaisia parlamentaarisen asevelvollisuuskomitean tehdessä työtään 2020-2021. Kokonaisturvallisuuskonseptin nouseminen entistäkin keskeisemmäksi muuttuneessa turvallisuusympäristössä ja pohdinta kaikkia kansalaisia perustuslain nojalla koskevan maanpuolustusvelvollisuuden laajemmista täyttämismahdollisuuksista ovat aktivoineet poliittiset ja kansalaisyhteiskunnan keskustelut, joissa ammatillisen, vapaaehtoisen ja velvollisuuteen perustuvan maanpuolustustyön jaot ovat liikkeessä (Tallberg 2017).

Miehiä koskeva asevelvollisuus sotilaallisen maanpuolustuksen perustana sai 1990-luvulla pitkän kehityskulun kautta täydennykseksen naisten vapaaehtoisen asepalveluksen (Hart & Tallberg 2020). Naisten samaan aikaan alkanut osallistuminen rauhanturvatehtäviin (ja sittemmin sotilaalliseen kriisinhallintaan) on vuosikymmenten varrella osoittanut, miten molempien sukupuolten tasaisempi edustus on sotilasorganisaatioissakin etu sekä operatiivisesti että organisaatiokulttuurin kannalta (mm. Egnell, Hojem & Berts 2014). Naisten maanpuolustustahdon kanavoiminen vapaaehtoisen maanpuolustuksen organisaatioiden kautta on Suomessa ollut menestystarina (Hart 2021, tulossa). Naisten maanpuolustussuhteen osalta miesten asevelvollisuuden vaikutukset ovat kuitenkin moninaiset ja ulottuvat laajalti yhteiskuntaan.

Asevelvollisuuskomitean yhtenä tehtävänä on selvittää asevelvollisuuden ja naisten vapaaehtoisen asepalveluksen kehittämistarpeita. Olipa kyse etnisistä vähemmistöistä, ikäryhmistä, sukupuolesta tai muista sosiaalisista jaoista,

vähemmistöasemaan liittyy kaikissa organisaatioissa omat haasteensa. Niitä voidaan ratkoa tasaisemman edustuksen lisäksi vähemmistöt huomioon ottavilla toimenpiteillä.

Asevelvollisuusarmeijan kohdalla naisten vähäinen edustus varusmiesten ja kantahenkilökunnan keskuudessa sekä instituution mieskulttuuriset piirteet ovat monissa maissa ilmenneet sukupuoleen liittyvinä sosiaalisina ongelmina, kuten kiusaamisena ja häirintänä (Hellum 2017; Ellingsen, Lilleaas, & Kimmel 2017; Estrada & Berggren, 2009). Suomessakaan näiltä ilmiöiltä ei ole välttytty (Tölli 2018; Leinonen, Otonkorpi-Lehtoranta & Nikkanen 2017). Naisvarusmiesten rajautuminen omaksi erilliseksi ryhmäkseen on havaittu ongelmia tuottavaksi rakenteeksi, jonka purkamiseen tarvitaan uusia keinoja. Yksi mahdollisuus on yhteisten majoitustilojen laajempi käyttö.

## **2. TUPA-projektin tavoitteet ja tutkimustehtävä**

Puolustusministeriö antoi 18.2.2020 asetuksen mies- ja naisvarusmiesten yhteismajoitusta koskevasta määräaikaisesta kokeilusta. Kokeilu on ollut käynnissä Maavoimissa toukokuusta 2020 lähtien, ja yhteismajoituskokeilu aloitettiin toukokuussa 2020 Reserviupseerikoulussa, Reserviupseerikurssilla 256. Karjalan prikaatissa ja Kainuun prikaatissa kokeilu alkoi heinäkuussa 2020, ja se toteutetaan kaikilla palvelusjaksoilla osana koulutusta. Vuonna 2020 saatujen kokemusten perusteella kokeilua on jatkettu vuodelle 2021, jolloin se laajeni myös Ilmasotakouluun ja Rannikkoprikaatiin.

Pohjoismaisten tutkimusten mukaan miesten ja naisten yhteismajoitus varusmieskoulutuksessa voi vähentää kiusaamista ja seksuaalista häirintää sekä vaikuttaa muulla tavoin positiivisesti sotilaskulttuuriin ja arjen käytäntöihin (Ellingsen, Lilleaas & Kimmel 2016 ja 2017; Rones 2017). Sukupuolen mukaan eriytyneet majoitustilat eivät ole olleet omiaan rakentamaan sukupuolirajan ylittävää ryhmäkiinteyttä silloinkaan, kun miesten ja naisten tulisi tehtävien ja koulutuksen osalta kyetä toimimaan yhdessä. Yhteismajoituksella on myös mahdollista torjua asumisjärjestelyistä johtuneita tietokatkoksia ja muita eriytyneessä varusmiesarjessa ilmenneitä ongelmia sekä tehostaa tilojen käyttöä varuskunnissa.

Näiden tavoitteiden toteutumisen seuranta ja edistäminen Suomen Puolustusvoimissa toteutettavassa yhteismajoituskokeilussa edellyttävät tutkimusta. Pääesikunnan koulutusosasto on tilannut Maanpuolustuskorkeakoulun (MPKK) Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitokselta (JOSPEL) kokeilua koskevan seurantatutkimuksen.



Koska kokeilu on paitsi laaja ja ainutlaatuinen myös sotilassosiologisen tutkimuksen kannalta monella tapaa merkittävä, kokeiluun liittyen on päätetty kerätä laajempi ja syvällisempi tutkimusaineisto kuin mitä varsinainen seuranta vaatisi. TUPA-tutkimusprojekti jakautuu kahtia niin resurssiensa kuin kontribuutionsakin osalta: Puolustusvoimallisiin tarpeisiin tuotettava seurantaraportti tuotetaan Puolustusvoimien resursseilla, ja akateeminen jatkotutkimus säätiörahoituksella. Toimintatapamalli, jossa tilaustutkimus laajennetaan palvelemaan MPKK:n yliopistollisia perustehtäviä ja tieteellisen tutkimuksen tarpeita, on MPKK:ssa hyväksi havaittu.

### 3. Tutkimuskysymykset ja tutkimusasetelma

Mies- ja naisvarusmiesten yhteismajoitusta koskevassa tutkimuksessa tarkastellaan kyselyiden, haastattelujen ja havainnoinnin sekä media- ja dokumenttiaineiston pohjalta erityisesti kokeiluun osallistuneiden kokemuksia: Miten kokeiluun osallistuneet varusmiehet ja heidän kouluttajansa sekä joukko-osastojen johto kokivat yhteismajoituksen?

TUPA-projektissa pyrimme vastaamaan seuraaviin **tutkimuskysymyksiin**:

1. Millaisia vaikutuksia yhteismajoituksella on varusmiesten arkeen ja koulutuksen onnistumiseen?
2. Aiheuttaako yhteismajoitus ongelmia, ja miten mahdolliset haasteet ovat ratkaistavissa?
3. Mitä yhteismajoituskokeilu ja siihen liittyvät mediakeskustelut kertovat sukupuolten välisten suhteiden murroksesta 2000-luvun Suomessa?

**Tässä raportissa ei vastata kaikkiin projektin tutkimuskysymyksiin**, vaan keskitytään projektissa tehdyn kyselytutkimuksen tuloksiin erityisesti niiltä osin, kuin ne voivat valottaa varusmiesten kokemuksia ja mielipiteitä yhteismajoituksesta sekä tukea Puolustusvoimien kehittämistoimintaa varusmieskoulutuksen ja varusmiesten majoittamisen osalta. Kyselyn tuloksia on täydennetty tietyiltä osin tutkimushaastatteluissa tehdyillä havainnoilla. Muita tuloksia tullaan raportoimaan tieteellisissä julkaisuissa.

### 4. Tutkimuksen toteutus

Varusmiesten osallistuminen yhteismajoituskokeiluun perustuu vapaaehtoisuuteen: Alokaskyselyyn ja kurssivalintoihin on sisällytetty kysymys suostumuksesta osallistua kokeiluun. Kokeilu tähtää uudistukseen, jonka on tarkoitus parantaa tilankäytön

optimointia varuskunnissa, helpottaa palveluksen järjestelyjä sekä edistää tiedon kulkua ja ryhmäkiinteyden kehittymistä varusmiesten keskuudessa.

TUPA-tutkimusprojekti suoritettiin seuraavalla aikataululla:

- Kirjallisen aineiston ja media-aineiston analyysi (maalis–toukokuu 2020)
- Kyselytutkimuksen pilotointi Reserviupseerikoulussa 29.7.–23.8. 2020
- Kyselylomakkeen muokkaus pilotoinnin pohjalta ja kyselyn muuntaminen sähköiseen muotoon (vastattavissa tietokoneella tai mobiililaitteilla)
- Kysely saapumiserän 2/20 varusmiehille Kainuun ja Karjalan prikaateissa 25.9.-23.10.2020 (kyselylomake, Liite 1)
- Haastattelurunkojen laadinta
- Tutkimushaastattelut Karjalan prikaatissa (marraskuu 2020)
- Kyselyaineiston analyysi ja raportointi (1.1. –15.3.2021)

**Tässä raportissa tutkimusaineistona** olevan kyselyn pohjana on ollut kysymyslomake, jota on aiemmin käytetty Puolustusvoimien teettämässä ja Tampereen yliopiston Työelämän tutkimuskeskuksen tekemässä asepalvelusta koskevassa tasa-arvotutkimuksessa (Leinonen ym. 2017). Lomakkeen käytölle on sen laatijoiden lupa ja samojen kysymysten käytön mahdollistamasta aineistojen vertailusta on keskusteltu (Leinonen 2020). Kyseisessä tutkimuksessa selvitettiin mm. suhtautumista yhteisasumiseen, kokemuksia kiusaamisesta ja häirinnästä, näkemyksiä tasa-arvosta sekä sukupuolen merkityksestä palvelusaikana. Tutkimuksessa todettiin, että

"Parhaiten tietoa yhteistupiin majoittumisesta voidaan saada tekemällä siihen liittyviä kokeiluja. [--] Jos palvelusolosuhteiden jakamiseen liittyvistä tekijöistä, kuten yhteismajoituksesta ja -suihkuvuoroista ja wc-tiloista, halutaan saada syvempää tietoa, laadullinen ote olisi paikallaan näkökulmien syventämiseksi. Tällöin pääsisimme paremmin käsiksi siihen, millaisia huolenaiheita yhteisjärjestelyihin liittyy." (Leinonen ym. 2017, 65-66).

**Kysely** Kainuun ja Karjalan prikaatien varusmiehille toteutettiin 25.9.-23.10.2020 välisenä aikana sähköisesti Webropol-alustalla. Linkki kyselyyn jaettiin prikaatien yhteyshenkilöille, jotka jakoivat linkin eteenpäin ja vastasivat käytännön toteutuksesta. Ohjeistukseksi kyselyn toteuttamiseen prikaateissa annettiin, että vastauksen toivotaan tapahtuvan johdetusti, esimerkiksi oppitunnin yhteydessä. Varusmiesten ja muiden informanttien osallistuminen tutkimukseen, vastaaminen kyselyyn oli vapaaehtoista. Osa kyselyvastauksista on annettu osana johdettua koulutusta, mutta vastaaminen on silti ollut vapaaehtoista. **Kyselyyn vastaaminen ei edellyttänyt osallistumista yhteismajoituskokeiluun**, vaan vastauksia toivottiin koko 2/2020 saapumiserältä.

**Haastattelut** toteutettiin Karjalan prikaatissa marraskuussa 2020. Haastatteluja tehtiin 11 kappaletta ja haastateltavina oli yhteismajoitukseen osallistuvia varusmiehiä sekä yksi varusmiesjohtaja. Puolistrukturoiduissa haastatteluissa haastateltavilta kysyttiin muun muassa yhteismajoituksesta, mielipiteistä ja kokemuksista sekä kiusaamisesta ja häirinnästä.

## 5. Tuloksia

### 5.1. Taustatekijät

TUPA-kyselyyn vastasi Karjalan ja Kainuun prikaateissa yhteensä 1627 saapumiserän 2/2020 varusmiestä, ja kokonaisvastausprosentti oli 50%. Vastausprosentit olivat Karjalan prikaatissa 55% (kyselyyn vastasi 954/1747 varusmiestä) ja Kainuun prikaatissa 45%, (673 varusmiestä 1495:tä).<sup>1</sup> Vastaajista yli 90% oli miehiä ja 18-20-vuotiaita (taulukot 1 ja 2). Suomessa asuvia kantasuomalaisia (sisältäen suomenruotsalaiset) oli 93% (taulukko 3).

Sukupuoli		
	n	%
Nainen	122	7%
Mies	1491	92%
En halua vastata	13	1%
Yht.	1626	100%

Taulukko 1. Vastaajien sukupuoli

Ikä		
	n	%
18-20	1472	91%
21-23	118	7%
24-	36	2%
Yht.	1626	100%

Taulukko 2. Vastaajien ikä

Tutkimukseen osallistujilta kysyttiin myös heidän motivaatiostaan osallistua asepalvelukseen. Miesten (ja sitä kautta kaikkien vastaajien yhdessä) yleisimmät ykkösmotivaattorit olivat lain velvoite ja velvollisuudentunto (Taulukko 4). Naisten kohdalla kärjessä olivat isänmaallisuus, henkisen kantin koetteleminen sekä tulevaisuuden työnsaanti tai ura.

<sup>1</sup> Kyselyyn toivottiin vastauksia mahdollisimman monelta varusmieheltä, mutta vastausprosentti jäi odotettua alhaisemmaksi. Kyselyn suunniteltua aikataulua jouduttiin muokkaamaan ja vastausaikaa pidentämään alkuperäisen vastausprosentin jäätyä harmillisen pieneksi. Teknisistä ongelmista vastaajat eivät raportoineet, joten matalan vastausprosentin syyt jäivät osin epäselväksi. Tutkimuksen tekijät kiittävät prikaatien yhteyshenkilöitä ja kyselyn toteuttaneita kouluttajia yhteistyöstä ja sinnikkydestä aineiston keräämisessä.

<b>Mikä näistä kuvaa taustaasi parhaiten?</b>		
	<b>n</b>	<b>%</b>
Olen ulkosuomalainen (en asu Suomessa) ja suoritan asepalvelusta Suomessa	19	1%
Olen suomalaistaustainen tai suomenruotsalainen ja asun Suomessa	1499	93%
Olen romaniperheestä	4	0%
Olen saamelaisperheestä	8	1%
Olen maahanmuuttajaperheestä, joka tulee Euroopan alueelta	23	1%
Olen maahanmuuttajaperheestä, joka tulee Euroopan ulkopuolelta	58	3%
Yhteensä	1611	100%

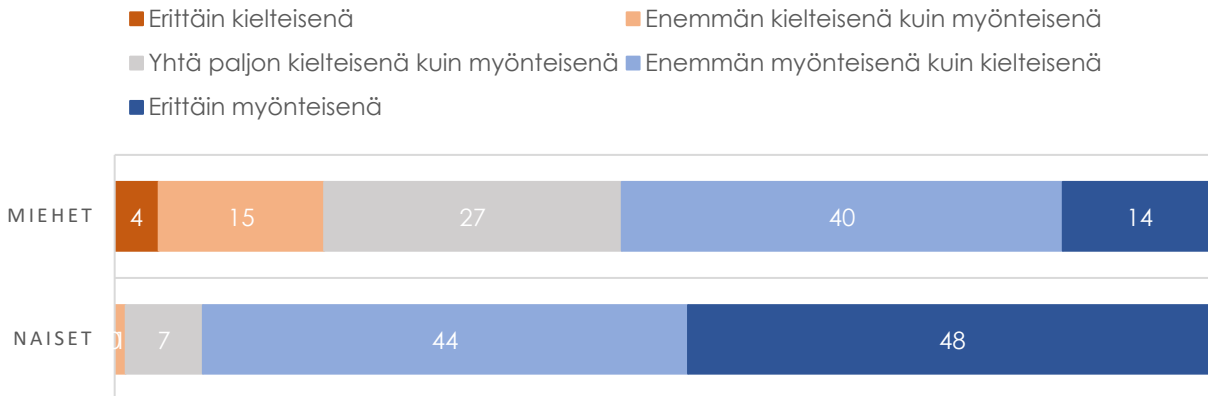
Taulukko 3. Vastaajien etninen tausta

<b>Mikä on eniten kannustanut sinua osallistumaan varusmiespalvelukseen?</b>		
	<b>n</b>	<b>%</b>
Isänmaallisuus	262	16%
Velvollisuudentunto	321	20%
Oman perhe tai suku	136	8%
Seurustelukumppanin, puolison tai ystävien näkemykset	18	1%
Fyysisten kykyjen koetteleminen	81	5%
Henkisen kantin koetteleminen	127	8%
Tulevaisuuden työnsaanti tai ura	89	5%
Lain velvoite	502	30%
Ei mikään edellisistä	91	6%
Yhteensä	1627	100%

Taulukko 4. Kannustimet varusmiespalvelukseen osallistumiselle

Vastaajista lähes puolet (46%) oli kokenut palveluksensa erittäin myönteisenä tai enemmän myönteisenä kuin kielteisenä. Sukupuolten erot osuuksissa ovat tässä kohtaa merkittävät. Naisista lähes puolet (48%) on kokenut palvelusaikansa erittäin myönteisenä, ja naisista suurin osa (92%) on nähnyt palvelusaikansa myönteisenä. Miehillä vastaavat luvut ovat 14% ja 54%. On perusteltua olettaa, että sekä motivaatiotekijät (taulukko 4) että palvelusajan mielekkyyden kokeminen (kuvio 1) ovat eriytyneet sukupuolen mukaan, koska asevelvollisuus koskee lähtökohtaisesti miehiä.

## MILLAISENA OLET KOKENUT VARUSMIESAIKASI TÄHÄN MENNESSÄ? (N=1627)



Kuvio 1. Varusmiesajan kokeminen

## 5.2. Kokeiluun osallistuminen ja majoitus

TUPA-kyselyyn vastanneista 67% ilmoitti suostumuksensa yhteismajoituskokeiluun, kun sitä kysyttiin alokaskirjeen yhteydessä. Suostumusprosentti oli naisilla 65% ja miehillä 67%, joten suostumusprosentti ei eronnut suuresti naisten ja miesten välillä. Kokeilussa läheskään kaikkia vapaaehtoisia ei ole ollut mahdollista sijoittaa sekatupiin. Keskeisinä syinä ovat olleet naisten vähäinen määrä ja periaate, ettei kukaan edusta tuvassaan sukupuoltaan yksin. **Kyselyvastaajista 13% (213 varusmiestä) asui kyselyhetkellä yhteismajoituskokeilun pohjalta sekatuovassa, ja nämä vastaajat muodostivat noin puolet molempien prikaatien yhteismajoituskokeiluun osallistuneiden yhteenlasketusta määrästä.<sup>2</sup>**

Suurin osa vastaajista (83%) kertoi tuvassaan olevan vain miehiä (kuvio 2). Tasajakoissa tai naisennemistöisessä yhteistuvassa

asui 2% vastaajista (38 henkeä) ja naistuvassa 4% vastaajista. Tasajakoiset sekatuovat sekä se, etteivät yhteismajoitukseen suostuneet naiset aina päässeet sekatupaan, kertovat monimutkaisista käytännön tilanteista koulutuksen eri

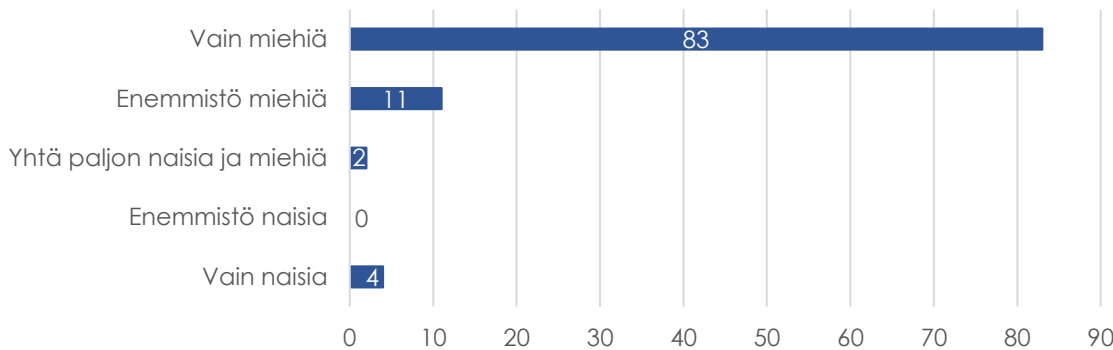
Majoitutko tällä hetkellä yhteistuvassa?		
	n	%
Kyllä	213	13%
En	1390	87%
Majoituin, mutta keskeytin kokeilun	2	0%
Yhteensä	1605	100%

Taulukko 5. Yhteistuvassa majoittuminen

<sup>2</sup> Kokeiluun osallistui kaiken kaikkiaan saapumiserän 2/20 varusmiehistä n. 10% Kainuun prikaatissa ja n. 15% Karjalan prikaatissa. Nämä luvut perustuvat kuitenkin vain yhden päivän tietoihin. Asumisjärjestelyt muuttuivat usein koulutuksellisista ja muista syistä, ja näin ollen myös kokeiluun osallistuneiden määrä vaihteli.

vaiheissa: Toisinaan valintoja on jouduttu tekemään sen osalta, majoittuvatko tietyt varusmiehet oman toiminnallisen tai koulutuksellisen ryhmänsä kanssa vai sekatuovassa. Joissakin yksiköissä on tietoisesti rikottu kokeilun periaatetta, ettei kukaan edusta sukupuoltaan tuovassa yksin. Varusmiesten suostumuksella nainen on voitu sijoittaa ainokaisena tuovaan, mikäli muut syyt ovat sitä puoltaneet.

### ONKO NYKYISESSÄ TUOVASSASI... % (N=1606)



Kuvio 2. Majoitustuvan sukupuolijakauma

Syitä siihen, miksi kukin vastaaja ilmoittautui tai ei ilmoittautunut vapaaehtoiseksi kokeiluun kysyttiin avovastauksella, joita kirjoitettiin 1120 kappaletta. **Suostumisen takana, varsinkin miehillä, oli yleisimmän "miksi ei?" -tyyppinen vastaus.** Näistä vastauksista osa voitiin tulkita varsin neutraaleiksi siinä mielessä, että osallistumisella kokeiluun ei nähty olevan suurta vaikutusta palvelukseen. Moni koki, että sukupuolella ei tulisi olla merkitystä omassa ryhmässä, tuovassa tai armeijassa ylipäänsä, ja kokeilua kutsuttiin "oikeaksi tulevaisuuden suunnaksi". Osallistumiseen liitettiin ajatus samanarvoisuudesta ja tasavertaisuudesta palvelusaikana, ja eräs vastaaja tiivistä tämän ajatuksen vastaukseen "Tasa-arvo, yhteishenki, yhteistyö". Vapaaehtoisuuden taustalla kerrottiin usein olevan myös kokeilunhalu ja mielenkiinto; yhteismajoituksen odotettiin tuovan niin sanotusti "väriä inttiarkeen". Moni odotti myös tiiviimpää ryhmähenkeä yhteistuvissa sekä parempaa tutustumista omaan ryhmään.

**Naisten kokeiluun osallistumisen syynä** oli usein toive paremmasta ryhmäytymisestä, korkeammasta yhteishengestä sekä saumattomammasta toiminnasta oman ryhmän kanssa. Monet vastaajan kertoivat yksinkertaisesti tulevansa miesten kanssa toimeen hyvin tai jopa naisia paremmin. Useissa vastauksissa puhuttiin myös erillistupien tai naistupien ongelmista, kuten eristyneisyydestä sekä huonosta tiedonkulusta. Näistä haasteista naisvarusmiehet olivat selkeästi tietoisia jo ennen palveluksen alkamista, ja yhteismajoituksen odotettiin tuovan apua ongelmiin.

**Kokeilusta kieltäytyneet miehet** kertoivat usein syyksi kiinnostuksen puutteen kokeilua kohtaan. Useat vastaajat toivoivat perinteistä armeijakokemusta sekä

maskuliinista ympäristöä, ja he eivät uskoneet saavansa tätä yhteistuvassa. Armeija nähtiin miesten juttuna, ja naisten läsnäolon tuvassa koettiin vaikuttavan sekä omaan että muiden miesten käyttäytymiseen. Muutama mies kertoi kieltäytyneensä kokeilusta, koska halusi "kokea intin omana itsenään".

Naisten negatiivisella vaikutuksella tupaan tarkoitettiin esimerkiksi kiusallista tai vaivaantunutta ilmapiiriä, juttelun vaikeutumista sekä huumoriongelmia: naisten läsnäolon nähtiin rajoittavan miesten puheita ja vitsailua. Miesten tupa nähtiin kaiken kaikkiaan helpompana, mieluisampana ja ilmapiiriltään rennompana vaihtoehtona. Lisäksi jotkut vastaajat katsoivat naisten vaikuttavan negatiivisesti joukon toimintaan myös tuvan ulkopuolella.

Kokeilusta kieltäytymisen syinä mainittiin myös uskonnolliset ja vakaumukselliset syyt. Jotkut kertoivat seurustelukumppanin tai puolison toiveen vaikuttaneen kokeilun ulkopuolelle jättäytymiseen. Vastauksissa mainittiin myös yksityisyysongelmat esimerkiksi vaatteidenvaihdon yhteydessä sekä mahdollinen jännitys ja ahdistus.

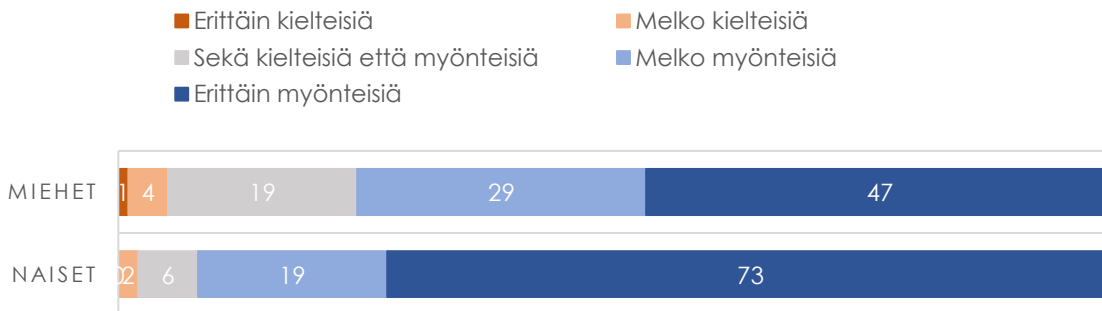
**Kokeilusta kieltäytyneet naiset** kertoivat epätietoisuudesta armeija-arkea sekä uutta kokeilua koskien. Naisten tupa nähtiin helpompana vaihtoehtona ainakin aluksi. Muutama vastaaja oli päätenyt yhteistupaan alun kieltäytymisen jälkeen, ja he kertoivat sen olevan mieluinen. Naisten erillisen tuvan toivottiin tarjoavan omaa rauhaa, naisten keskinäistä tukea sekä mahdollisuutta jakaa huolia. Muutama mainitsi myös yhteiset arvot sekä jaetut, naisten vapaaehtoisuudesta juontuvat ongelmat.

Kysely sijoittui vastaajien palveluksessa koulutushaarajakson loppuun, osalla erikoiskoulutusjakson alkuun. Suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista miehistä (86%) ei ollut aiempaa kokemusta yhteismajoituksesta esimerkiksi alokaskaudelta. Naisista aikaisempia kokemuksia oli noin puolella (53%). Niiden, joilla aiempia kokemuksia oli ollut, kokemukset olivat useammin myönteisiä kuin kielteisiä.

Yhteismajoituskokeiluun osallistuneista kyselyyn vastanneista 213 varusmiehestä miehiä oli 74%, naisia 25% ja 1% ei halunnut kertoa sukupuoltaan. Viidesosa yhteistuvissa asuvista (35 miestä ja 7 naista) ei ollut alun perin suostunut yhteismajoituskokeiluun sitä kysyttäessä, mutta oli kuitenkin päätenyt yhteistupaan.

Suurin osa yhteismajoituskokeiluun osallistuneista vastasi kokemuksen olleen joko melko myönteinen tai erittäin myönteinen (kuvio 3). Keskimäärin naisten kokemukset ovat hieman miesten kokemuksia myönteisempiä.

## MILLAISIA OVAT KOKEMUKSESI YHTEISMAJOITUKSESTA? % (N=213)



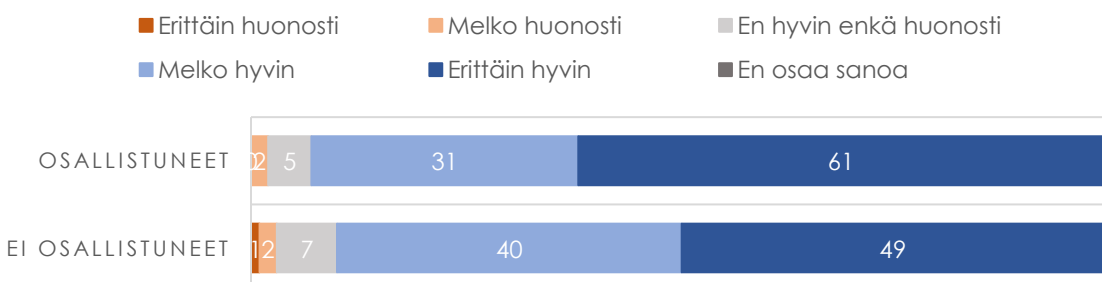
Kuvio 3. Kokemus yhteismajoituksesta

Suurin osa sekä kokeiluun osallistuneista että sen ulkopuolisista varusmiehistä viihtyi kyselyn aikaisessa tuvassaan joko melko tai erittäin hyvin (taulukko 6, kuvio 4).

Miten hyvin viihdyt nykyisessä tuvassasi?		
	n	%
Erittäin huonosti	16	1%
Melko huonosti	32	2%
En hyvin enkä huonosti	105	7%
Melko hyvin	628	39%
Erittäin hyvin	809	50%
En osaa sanoa	17	1%
Yhteensä	1607	100%

Taulukko 6. Viihtyminen tuvassa

## MITEN HYVIN VIIHDYT NYKYISESSÄ TUVASSASI? % (N=1596)

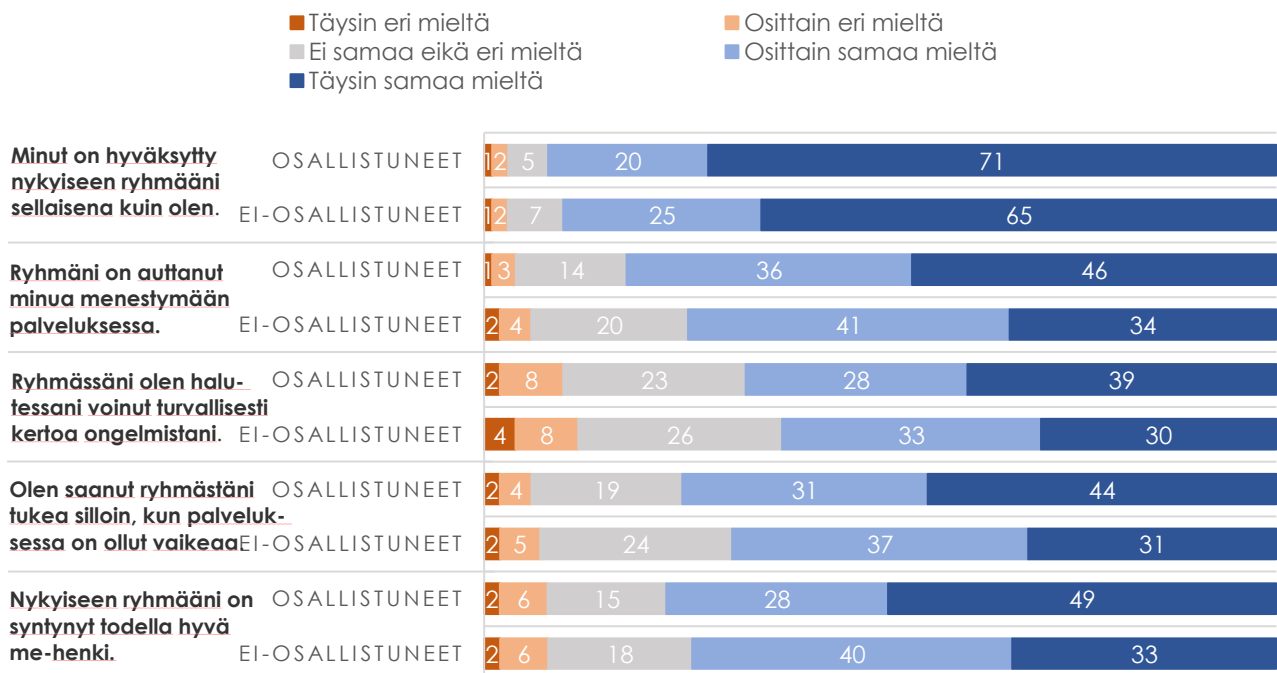


Kuvio 4. Viihtyminen tuvassa, vertailu kokeiluun osallistuneiden ja sen ulkopuolisten välillä



Yleisesti kyselyyn vastanneet varusmiehet arvioivat ryhmänsä (tupansa) varsin positiivisesti: vähintään kaksi kolmasosaa tunsivat tullessaan hyväksytyksi ryhmäänsä, saaneensa tukea ja apua sekä muodostaneensa hyvän yhteishengen ryhmänsä kanssa (kuvio 5). Yhteismajoituskokeiluun osallistuneet varusmiehet valitsivat kuitenkin kokeilun ulkopuolisia varusmiehiä useammin vaihtoehdon ”täysin samaa mieltä” eli arvioivat ryhmänsä myönteisemmin positiivisten väittämien suhteen. Yhteismajoituksen vaikutusta ryhmäkokemuksiin on kuitenkin vaikea erottaa naisten ja yhteismajoitukseen suostuneiden miesten valikoituneisuudesta.

### MISSÄ MÄÄRIN SEURAAVAT VÄITTÄMÄT PITÄVÄT PAIKKANSA KOSKIEN NYKYISTÄ RYHMÄÄSI? % (N=1604)



Kuvio 5. Ryhmä, vertailu kokeiluun osallistuneiden ja sen ulkopuolisten välillä

Keskeinen kysymys yhteismajoituksen tulevaisuuden kannalta on, miten yhteismajoitusjärjestelyihin suhtauduttaisiin, mikäli ne olisivat vakiokäytäntö, eikä osallistuminen yhteismajoitukseen perustuisi vapaaehtoisuuteen. Tätä kysyttiin vastaajilta sekä yhteistupien että muiden yhteismajoitusjärjestelyjen osalta (kuviot 6 ja 7). Vastauksissa oli jonkin verran eroja sen mukaan, oliko vastaaja mies vai nainen sekä osallistuiko hän yhteismajoituskokeiluun vai ei.

Yleisesti **suhtautuminen yhteistupiin kaikkia varusmiehiä koskevana majoitusjärjestelynä oli myönteistä**. Myönteisin suhtautuminen oli naisilla, joista 80% suhtautui joko melko tai erittäin myönteisesti yhteistupiin, sekä kokeiluun osallistuneilla miehillä ja naisilla, joista 71%:n suhtautuminen oli myönteistä. Muihin järjestelyihin, kuten **yhteisiin wc-, suihku- ja pukeutumistiloihin, myönteisesti suhtautui alle kolmasosa vastaajista**. Miehet suhtautuivat naisia myönteisemmin

näihin muihin yhteisjärjestelyihin. Erityisen kielteisesti naiset suhtautuivat yhteisiä suihkutiloja (79% vrt. miesten 43%) ja yhteisiä wc-tiloja (58% vrt. 32%) kohtaan. Esimerkiksi 92%:lla kokeiluun osallistuneista naisvarusmiehistä oli myönteinen suhtautuminen yhteistupiin, vaikka suhtautuminen muita yhteisjärjestelyjä kohtaan oli keskimääräisesti melko kielteinen tai neutraali.

Kokeiluun osallistuneet suhtautuvat kokeilun ulkopuolisiin verrattuna kielteisemmin yhteisiin wc- ja suihkutiloihin sekä yhteisiin saunavuoroihin kaikkia mies- ja naisvarusmiehiä koskevinä käytäntöinä. Vastauksien eroon on todennäköisesti vaikuttanut se, että kokeiluun osallistuneet ovat pystyneet vastaamaan omien kokemustensa perusteella, kun taas kokeilun ulkopuoliset ovat joutuneet pohtimaan suhtatumistaan kuvitteelliseen tilanteeseen. Tähän viittaisi myös se, että hieman suurempi osuus kokeilun ulkopuolisista varusmiehistä näyttää valinneen ”En kielteisesti enkä myönteisesti” -vaihtoehdon suhtautumista pohtiessaan.

Keskimmäisen, ei kielteisen eikä myönteisen suhtautumisen, vaihtoehdon yleisyys vastauksissa voi johtua myös siitä, että kyselyssä ei eritelty, minkälaisia tiloja tarkoitettiin esimerkiksi puhuttaessa yhteisistä suihkutiloista. Vastauksia lienee siis annettu hyvin erilaisten todellisten ja kuviteltujen tilojen pohjalta. Varsinkin wc-, suihku- ja pukeutumistilat voivat olla hyvinkin erilaisia, ja yksityisyyden tasoon voidaan helposti vaikuttaa pienillä järjestelyillä, kuten ovilla, sermeillä tai verhoilla. Esimerkiksi Karjalan prikaatissa tehdyissä haastatteluissa ovelliset suihkukopit nähtiin oivana ja toimivana ratkaisuna yhteisissä suihkutiloissa (kuva 1).

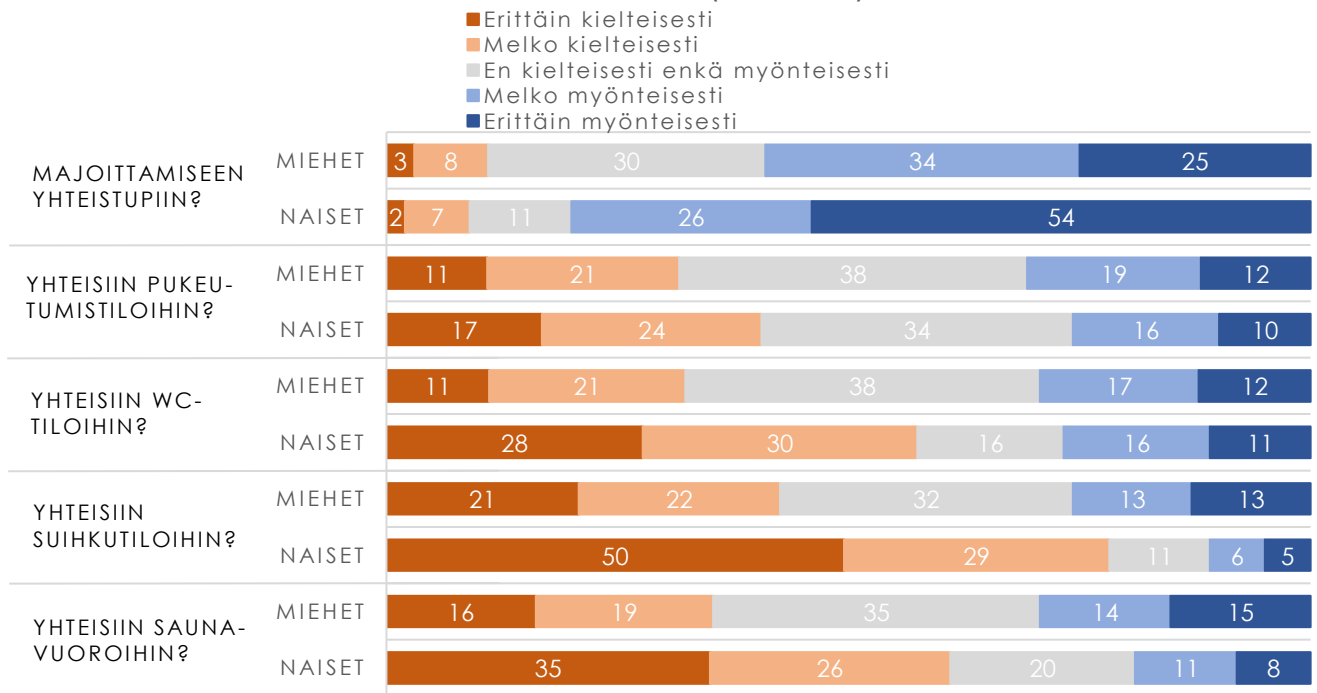


Kuva 1. Ovellinen suihkukoppi Karjalan prikaatissa.

Haastatteluissa tuli hyvin ilmi myös pukeutumistilojen monitulkintaisuus.

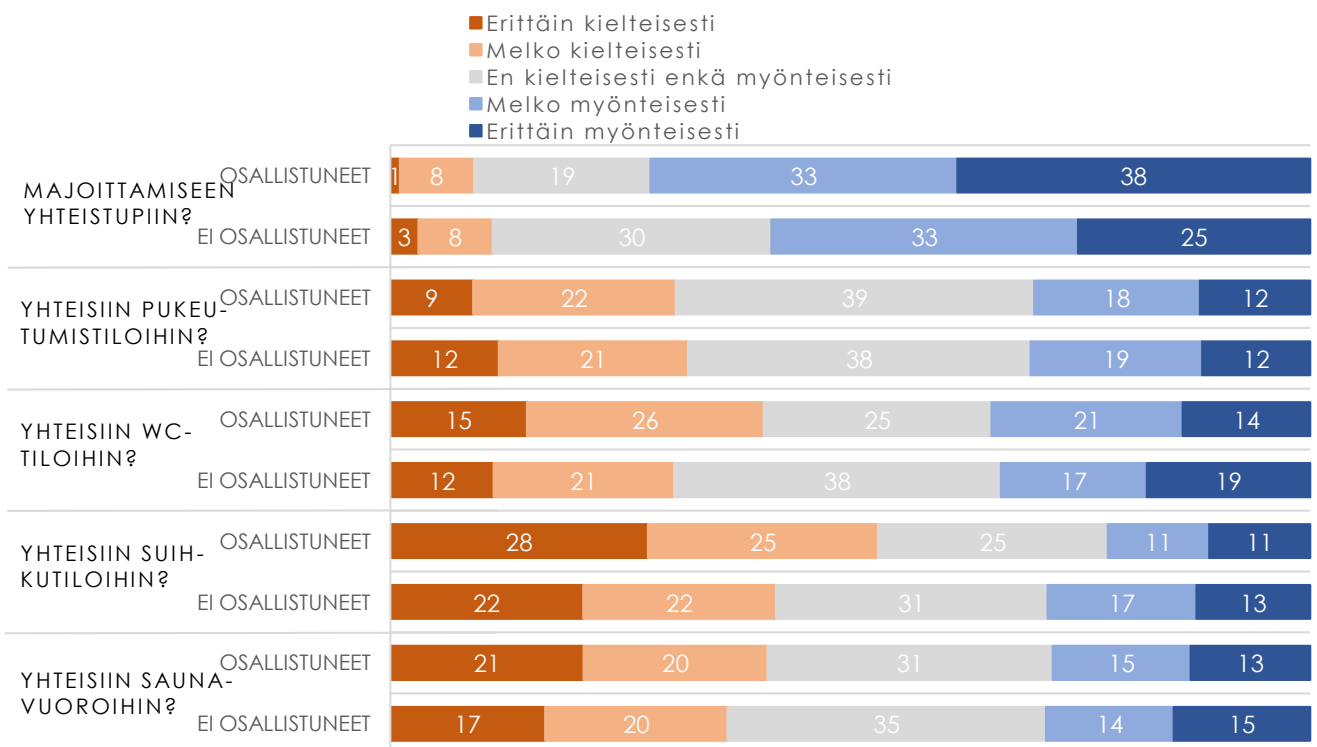
Haastateltavat kertoivat, että erillisiä pukeutumistiloja ei ole, ja vaatteiden vaihto tapahtui tuvassa, joskus esimerkiksi kaapin oven takana, tai suihkun yhteydessä. Yksikään haastateltava ei nähnyt tätä ongelmana, vaan toiminta tuntui hyvin mutkattomalta ja se sulautui muihin rutiineihin saumattomasti. On siis vaikea hahmottaa, millaisena kyselyvastaajat ovat nähneet kysymyksessä mainitun pukeutumistilan: hetkellisenä toimintana esimerkiksi tuvassa vai esimerkiksi jonkinlaisena erillisenä tilana, kuten pukuhuoneena.

## MITEN SUHTAUTUISIT PALVELUKSESSA KAIKKIEN NAISTEN JA MIESTEN... % (N=1613)



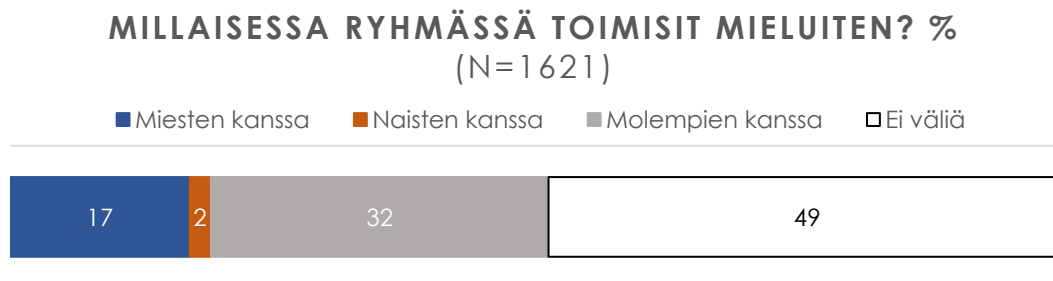
Kuvio 6. Suhtautuminen yhteismajoituksen järjestelyihin sukupuolen mukaan

## MITEN SUHTAUTUISIT PALVELUKSESSA KAIKKIEN NAISTEN JA MIESTEN... % (N=1600)



Kuvio 7. Suhtautuminen yhteismajoituksen järjestelyihin osallistumisen mukaan

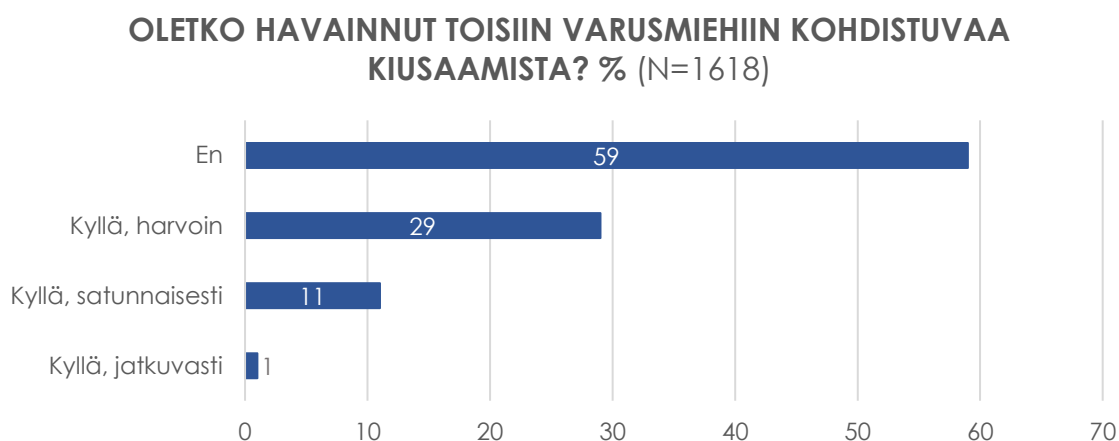
Lähes puolet vastaajista (49%) valitsi "Ei väliä/merkitystä" kysyttäessä millaisessa ryhmässä he toimisivat mieluiten (kuvio 8). Tässä naisten ja miesten vastaukset poikkesivat siten, että naisista suurin osa (67%) vastasi toimivansa mieluiten "molempien kanssa" (vrt. miesten 29%). Miehet puolestaan valitsivat "Ei väliä/merkitystä" naisia useammin (52% vrt. naisten 17%).



Kuvio 8. Millaisessa ryhmässä toimit mieluiten

### 5.3. Kiusaaminen

Vastaajista 59% ei ollut havainnut kiusaamista muita varusmiehiä kohtaan (kuvio 9). 41% vastaajista ilmoitti joko harvoin, satunnaisesti tai jatkuvasti tapahtuvasta kiusaamisesta. Naisilta olivat tehneet hieman miehiä enemmän havaintoja harvoin (34%) sekä satunnaisesti (20%) tapahtuvasta kiusaamisesta (vrt. 28% ja 10%), kun taas kaikki havainnot muihin kohdistuvasta jatkuvasta kiusaamisesta (1%, 18 kpl) tulivat miehiltä.



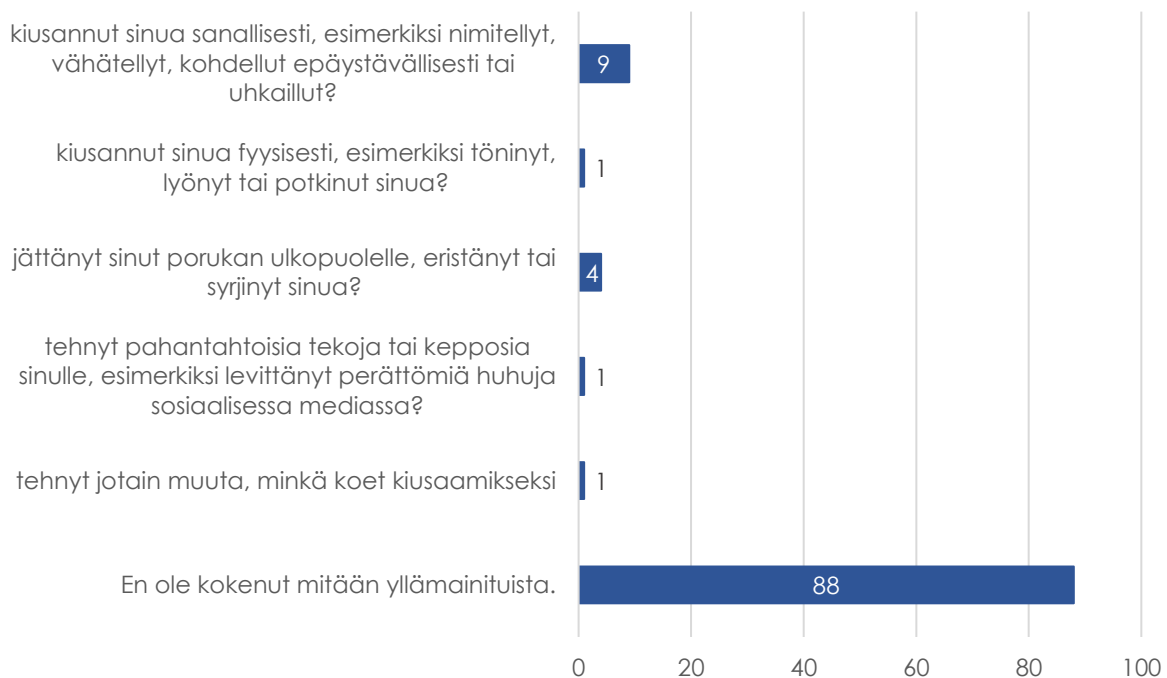
Kuvio 9. Kiusaamisen havaitseminen varusmiespalveluksessa

Kyselyyn vastanneista varusmiehistä 12% (168 henkeä) ilmoitti kokeneensa kiusaamista varusmiesaikanaan; miehistä 11% ja naisista 22% kertoi kiusaamiskokemuksista (taulukko 8, kuvio 10). Kiusatuista 7% on kokenut kiusaamista usein, 26% satunnaisesti ja 67% harvoin.

Yleisin kiusaamisen muoto oli sanallinen kiusaaminen, esimerkiksi nimitely, vähättely, epäystävällinen kohtelu tai uhkailu. Kolme neljästä kiusaamista kokeneesta (74%, 147/198) ilmoitti kokeneensa tällaista kiusaamista. Toiseksi yleisin kiusaamisen muoto oli porukan ulkopuolelle jättäminen. Miehiin verrattuna naiset ilmoittivat lähes kaksinkertaisesti sanallisesta kiusaamisesta sekä kolminkertaisesti porukan ulkopuolelle jättämisestä. Kaikki vastaukset fyysisestä kiusaamisesta (21 kpl) tulivat miehiltä.

### ONKO JOKU PALVELUKSESI AIKANA... %

(vastaajien määrä: 1576, valittujen vastausten lukumäärä: 1654)



Kuvio 10. Kiusaamisen kokemukset ja muodot

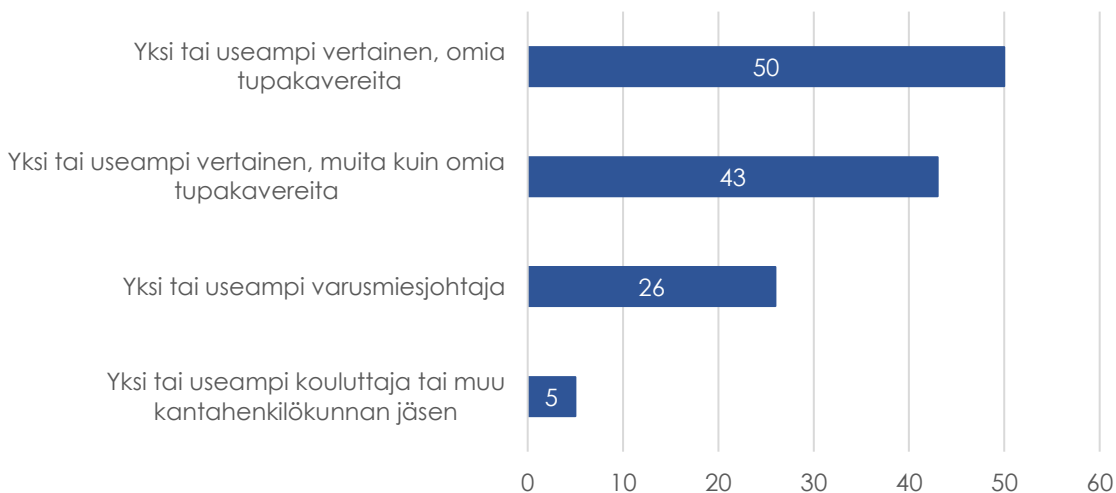
Useimmiten **kiusaajana tai kiusaajina mainittiin** omat tupakaverit (50% kiusaamista kokeneista) sekä oman tuvan ulkopuoliset vertaiset (43%) (kuvio 11). Kyselyssä oli tässä kohtaa mahdollista valita useampi kiusaaja, ja jotkut vastaajat ovat kokeneet kiusaamista useammalta taholta. Neljännes (26%) mainitsi, että kiusaajiin lukeutui yksi tai useampi varusmiesjohtaja. Kiusaamista oli koettu myös kouluttajien tai muun kantahenkilökunnan taholta. Kokemuksissa on sukupuolieroja varusmiesten välillä: miesten kohdalla kiusaaja on useimmiten omassa tuvassa asuva vertainen (50% kiusaamista kokeneista miehistä) ja naisten kohdalla tuvan ulkopuolinen vertainen (53% kiusaamista kokeneista naisista).

<b>Onko joku palveluksesi aikana (Voit valita useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon.)</b>		
Vastaajien määrä: 1576, valittujen vastausten lukumäärä: 1654		
	<b>n (valinnat)</b>	<b>% vastaajista valinnut</b>
kiusannut sinua sanallisesti, esimerkiksi nimitellyt, vähätellyt, kohdellut epäystävällisesti tai uhkaillut?	147	9%
kiusannut sinua fyysisesti, esimerkiksi töninyt, lyönyt tai potkinut sinua?	23	1%
jättänyt sinut porukan ulkopuolelle, eristänyt tai syrjinyt sinua?	58	4%
tehnyt pahantahtoisia tekoja tai kepposia sinulle, esimerkiksi levittänyt perättömiä huhuja sosiaalisessa mediassa?	19	1%
tehnyt jotain muuta, minkä koet kiusaamiseksi? Mitä?	17	1%
En ole kokenut mitään yllämainituista.	1390	88%
Yhteensä	1654	(104%)

Taulukko 7. Kiusaamisen kokemukset ja muodot

### KEITÄ KIUSAAJAT OVAT OLLEET? %

(vastaajien määrä: 190, valittujen vastausten lukumäärä: 235)



Kuvio 11. Kenen taholta kokenut kiusaamista

**Kiusaamisen aiheet** vaihtelevat jonkin verran sukupuolten välillä (kuvio 12).

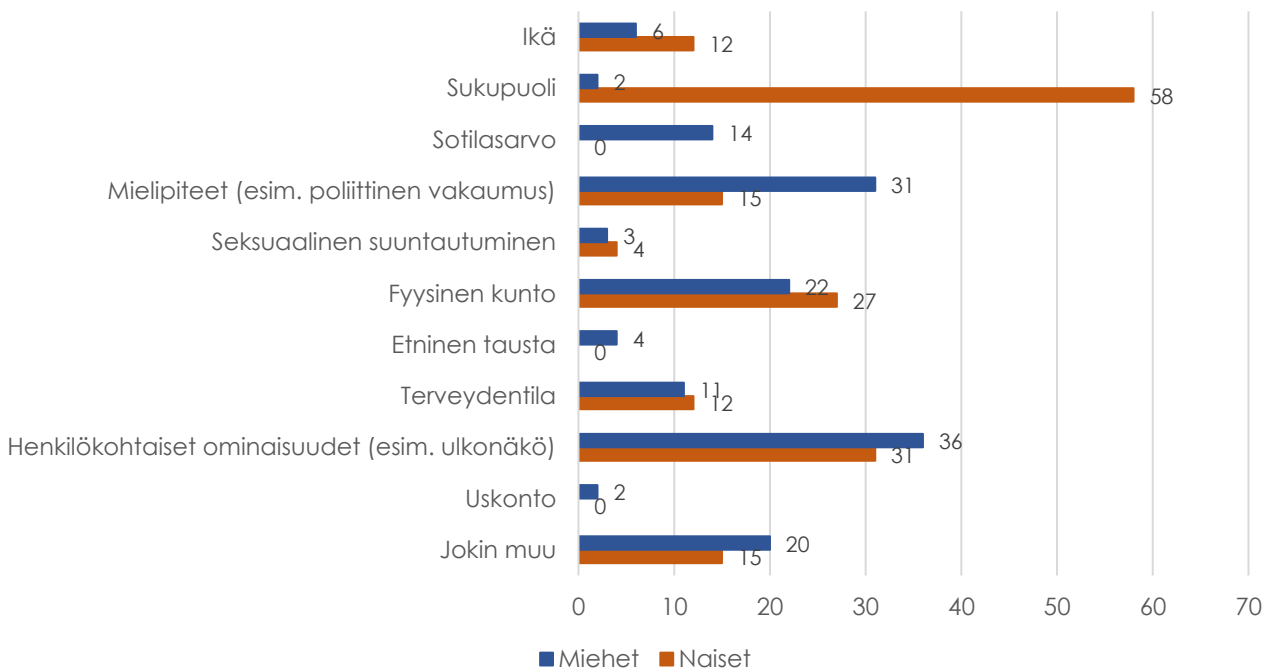
Kiusaamista kokeneilla miehillä kiusaaminen on useimmiten liittynyt henkilökohtaisiin ominaisuuksiin (36%), mielipiteisiin (31%), fyysiseen kuntoon (22%) sekä sotilasarvoon (14%). Naisilla kiusaamista esiintyy selkeästi eniten sukupuoleen liittyen (58%). Muina kohteina ovat yleisimmin olleet henkilökohtaiset ominaisuudet (31%) ja fyysinen kunto (27%) sekä mielipiteet (15%).

**Kiusaamisen määrä tai sen muodot eivät merkittävästi eronneet yhteismajoitus-kokeiluun osallistuneiden ja muiden varusmiesten välillä.** Kokonaisuudessaan kokeiluun osallistuneista kiusaamista oli kokenut 13% (kaikista vastaajista 12%), ja esimerkiksi vastaukset kiusaamisen aiheista ja tiheydestä olivat samanlaisia kokeilun ulkopuolisten varusmiesten kanssa. Sukupuolitasolla eroja kuitenkin löytyy: verrattuna naisvarusmiehiin, jotka eivät osallistuneet kokeiluun, kokeiluun osallistuneista naisvarusmiehistä kaksinkertaisen osuus oli kokenut *sanallista kiusaamista* (22% vs. 10%). Kokeilun naisvarusmiehillä sanallisen kiusaamisen takana oli yleisimmin tuvan ulkopuolinen vertainen. Kokeilun ulkopuolisilla naisvarusmiehillä yleisin kiusaamisen muoto oli porukan ulkopuolelle jättäminen (13%) ja kiusaaja oli yleisimmin omasta (nais)tuvasta.

Kokeiluun osallistuneet naiset olivat ainoa ryhmä, joilla kiusaaja oli useimmiten tuvan ulkopuolinen vertainen. Muut, kokeilun ulkopuoliset naiset sekä kaikki miehet, kokivat kiusaamista eniten omilta tupakavereiltaan. Kokeiluun osallistuneet miehet kokivat jopa hieman enemmän kiusaamista omalta tupakaverilta (60% kiusaamista kokeneista, 9 henkilöä) verrattuna kokeilun ulkopuolisiin miehiin (49%, 72 henkilöä). Molemmilla ryhmillä yleisin kiusaamisen muoto oli sanallinen kiusaaminen.

### MIHIN KUSAAMINEN ON LIITTENYNYT? %

(vastaajien määrä: 176, valittujen vastausten lukumäärä: 283)



Kuvio 12. Kiusaamisen aiheet sukupuolen mukaan

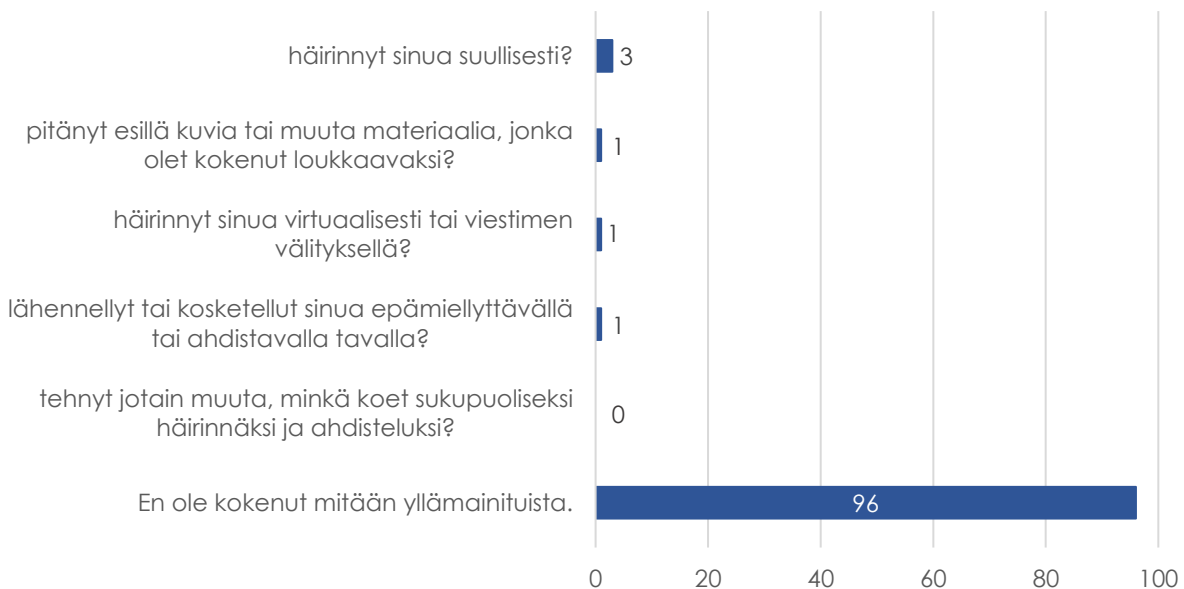
## 5.4. Häirintä ja ahdistelu

Yksi yhteismajoituskokeilua koskevista, julkisuuden ja kansalaiskeskustelun keskeisistä teemoista on ollut seksuaalisuus. Varusmiesten seksuaalisuus on nähty uhkana, joka voi vaikeuttaa palvelusta ja koulutusta ja vaarantaa jopa varusmiesten henkilökohtaiset lähisuhteet. Seksuaalisen ja sukupuolisen häirinnän ja ahdistelun lisääntyminen on yhteismajoituksen kohdalla enimmäkseen ääneen lausumaton pelko, mutta muissa maissa tehtyjen tutkimusten mukaan yhteismajoitus voi myös vähentää sukupuolten välisiä jännitteitä, häirintää ja ahdistelua.

Tässä kyselytutkimuksessa seksuaalista ja sukupuolista häirintää ja ahdistelua ei määriteltä, mutta vastaajille annettiin esimerkkejä ja kysyttiin erikseen, onko heihin kohdistunut erilaisia verbaalisen, virtuaalisen tai fyysisen kajoamisen muotoja tai ovatko he kokeneet jotain muuta ahdisteluksi tai häirinnäksi (liite 1, kysymys 25). Erilaista häirintää ja ahdistelua on kokenut miehistä 3% ja naisista 13% (4% kaikista vastaajista) (kuviot 13). Häirintä on useimmiten ollut suullista (42 vastaajaa), mutta myös lähentelyä tai koskettelua (11 vastaajaa). Myös virtuaalista ja viestinnällistä ahdistelua ja häirintää (11 vastaajaa) on ilmennyt. Häirintää ja ahdistelua kokeneista kolmannes on kokenut sitä satunnaisesti (23%) tai jatkuvasti (10%), muut harvemmin.

### ONKO JOKU PALVELUKSESI AIKANA... %

(vastaajien määrä: 1566, valittujen vastausten lukumäärä: 1684)

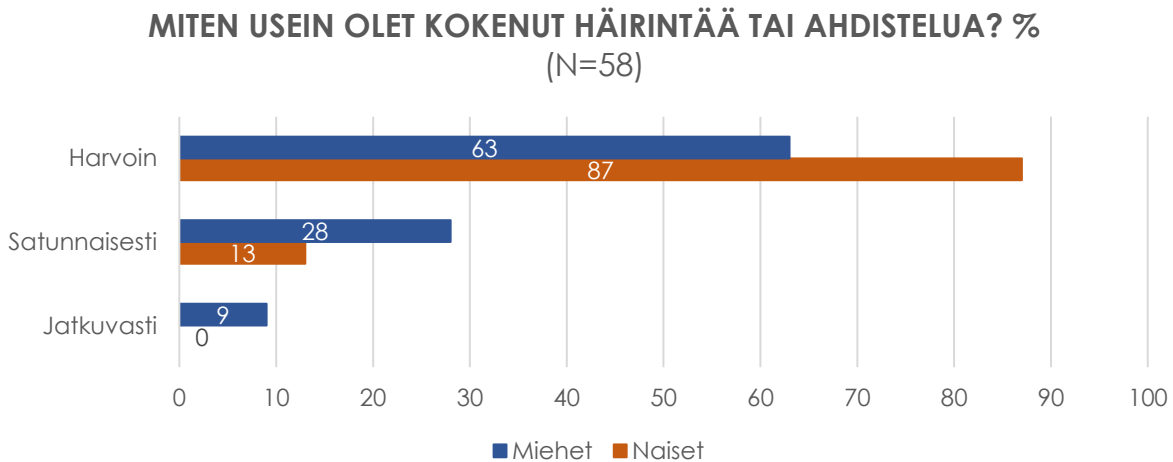


Kuvio 13. Häirinnän ja ahdistelun muodot ja määrä

Häirinnän ja ahdistelun yleisyys ei eroa suuresti yhteismajoituskokeiluun osallistuneiden (5%) ja kokeilun ulkopuolisten varusmiesten (4%) välillä. Häirinnässä ja ahdistelussa näkyy **kokeiluun osallistuneiden naisvarusmiesten kohdalla** sama ilmiö kuin kiusaamisen kanssa: **häirinnän ja ahdistelun määrä on lähes**

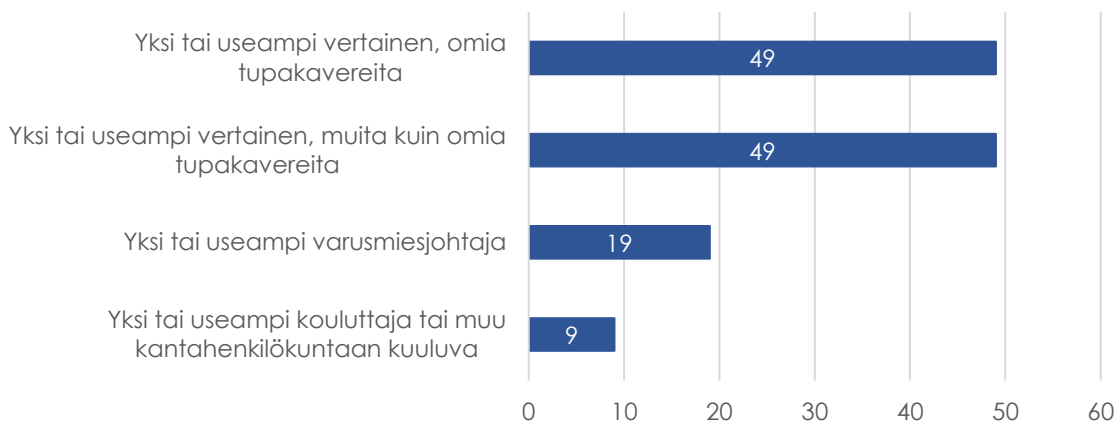


**kaksinkertainen verrattuna kokeilun ulkopuolisiin naisvarusmiehiin (10% vs. 5%).** Molemmilla ryhmillä yleisin ahdistelija on tuvan ulkopuolinen vertainen. Kyselyyn vastaajista 15% ilmoittaa havainneensa muihin varusmiehiin kohdistuvaa häirintää tai ahdistelua. Kuten kiusaamista, naiset ovat havainneet hieman enemmän myös muihin kohdistuvaa häirintää.



Kuvio 14. Häirinnän ja ahdistelun toistuvuus

**KENEN TAHOLTA OLET KOKENUT HÄIRINTÄÄ TAI AHDISTELUA? %** (vastaajien määrä: 55, valittujen vastausten lukumäärä: 72)



Kuvio 15. Kenen taholta kokenut häirintää ja ahdistelua

## 5.5. Kokemuksia ja mielipiteitä yhteismajoituksesta

Vastaajilta kysyttiin heidän mielipidettään mies- ja naisvarusmiesten yhteismajoituksesta sekä sen tärkeimmistä hyvistä ja huonoista puolista avoimen vastauskentän muodossa. Kysymykseen vastasivat sekä kokeiluun osallistuneet varusmiehet ensisijaisesti omien kokemustensa pohjalta että kokeilun ulkopuoliset varusmiehet pohdinnan ja mielipiteidensä perusteella.

Kokeiluun osallistuneilla varusmiehillä kokemukset yhteismajoituksesta olivat avovastausten perusteella varsin positiivisia, ja suurin osa yhteistupien huonoista puolista tuli ilmi lähinnä hypoteettisen pohdinnan kautta eikä omina kokemuksina.

**Yhteismajoituksen tärkeimpänä hyvänä puolena** nähtiin parempi ryhmä- ja yhteishenki sekä se, että kaikki pääsevät osaksi ryhmää aiempaa helpommin. Yhteismajoitus liitettiin tasa-arvoon ja sen nähtiin poistavan turhaa erittelyä sekä sukupuolittuneita ryhmiä. Erityisesti naisvarusmiehet näkivät paremman tiedonkulun yhteismajoituksen positiivisena seurauksena. Miesvarusmiehet kokivat yhteismajoituksen tuovan uusia näkemyksiä sekä laajentaneen maailmankuvaa. Muutamat kertoivat positiivisena puolena sen, että yhteismajoitus opettaa toimimaan toisen sukupuolen kanssa yhdessä. Tämän nähtiin kasvattavan ihmisenä.

**Osallistuneista varusmiehistä kokeilun huonoina puolina** varsinkin miehet pohtivat, että yhteismajoitus tuskin sopii kaikille: naisten kanssa majoittuminen ei välttämättä ole luontevaa jokaiselle ja joukkoon varmasti mahtuu aina joitakin "mätämunia". Tämän takia he korostivat vapaaehtoisuuden tärkeyttä yhteismajoitusjärjestelyissä. Konkreettisena huonona puolena yhteismajoituksesta mainittiin yksityisyysongelmat. Vastauksissa mainittiin joitakin kertoja myös ongelmat vaatteiden vaihdon osalta.

**Kokeilun ulkopuoliset varusmiehet** tunnistivat päämääräisesti kokeilun hyvät puolet, ja osasivat mainita esimerkiksi paremman ryhmähengen ja tuvan yhtenäisyyden, tilankäytön optimoinnin sekä tasa-arvon. Vaikka moni kokeilun ulkopuolinen varusmies olikin suostunut kokeiluun, joistakin vastauksista kuitenkin paistoi läpi, että nämä olivat opittuja fraaseja ja eivät välttämättä heijastelleet vastaajan omaa mielipidettä. Yhteistuvista toivottiin uusia näkemyksiä, laajentunutta ajatusmaailmaa sekä tutustumista uusiin ihmisiin. Hyvinä puolina muutama mies mainitsi esimerkiksi naisten tasapainottavan vaikutuksen, naisten korkean motivaation tarttumisen muihinkin sekä paineen suoriutua itse tehokkaammin naisten seurassa.

Mahdollinen ahdistelu ja seksuaalinen häirintä näkyi selkeästi yhteismajoituksen suurimpana huonona puolena kokeilun ulkopuolisten varusmiesten vastauksissa. Niissä pohdittiin myös mahdollista kiusaamista ja jännitettä sekä "hellyydenkipeitä tunteita ja tekoja" toisen sukupuolen kanssa majoituttaessa. Toiseksi merkittäväksi huonoksi puoleksi muodostuivat yksityisyysongelmat, erityisesti peseytymistilojen ja vaatteiden vaihdon osalta. Näistä kahdesta teemasta puhuttiin kokeilun ulkopuolisten varusmiesten vastauksissa selkeästi enemmän kuin kokeiluun

osallistuneiden vastauksissa. Peseytyminen ja vaatteidenvaihto eivät siis näytä muodostuneen niin isoiksi ongelmiksi kuin voisi olettaa.

Toisena avokysymyksenä vastaajilta kysyttiin, miten he muuttaisivat yhteismajoituksen käytännön järjestelyjä. Suurin osa kokeiluun osallistuneista vastaajista vaikutti olevan tyytyväisiä nykyisiin käytäntöihin, sillä yleisin vastaus kysymykseen oli "en mitään". Konkreettisia ehdotuksia oli varsin vähän, ja ne olivat joskus keskenään hieman ristiriitaisia: osa, sukupuolesta riippumatta, toivoi esimerkiksi yhteisiä wc- tai suihkutiloja samalla kun toiset halusivat niiden pysyvät erillisinä. Jotkut taas korostivat tilojen koon ja sijainnin tasapuolisuutta. Mahdollisena ratkaisuna peseytymistiloihin jotkut ehdottivat esimerkiksi ovellisia suihkukoppeja tai suihkuverhoja, jolloin suihkutilat voisivat olla yhteiset, mutta jokainen pystyisi suojaamaan yksityisyyttään. Tupiin ehdotettiin myös jonkinlaista sermiä tai verhoa, jonka takana vaatteet pystyisi vaihtamaan.

Tilajärjestelyjen lisäksi myös tupien sukupuolijaosta esitettiin mielipiteitä. Muutama kokeiluun osallistunut varusmies toivoi tasaisempaa sukupuolijakoa. Sen sijaan osallistuneiden naisvarusmiesten yleisin toivomus oli, ettei tasajakoiseen tupaan pyrittäisi ja ettei tuvissa olisi sukupuolikiintiöitä, jolloin tuvassa olisi sallittua olla ainoana naisena.

Kokeilun ulkopuolisilta ei ymmärrettävästi löytynyt merkittäviä konkreettisia muutosehdotuksia. Varsinkin miehet kuitenkin korostivat tämän kysymyksen vastauksissa esimerkiksi yhteismajoituksen vapaaehtoisuutta ja suostumuksen kysymistä sekä mahdollisuutta keskeyttää kokeilu. Tästä voinee päätellä, että he toivoivat yhteismajoituksen joko jäävän vain kokeilun tasolle tai sen laajentuessa koskevan vain osaa varusmiehistä, jolloin mukanaolo olisi jokaisen itse päätettävissä: mahdollisuus, muttei pakko.

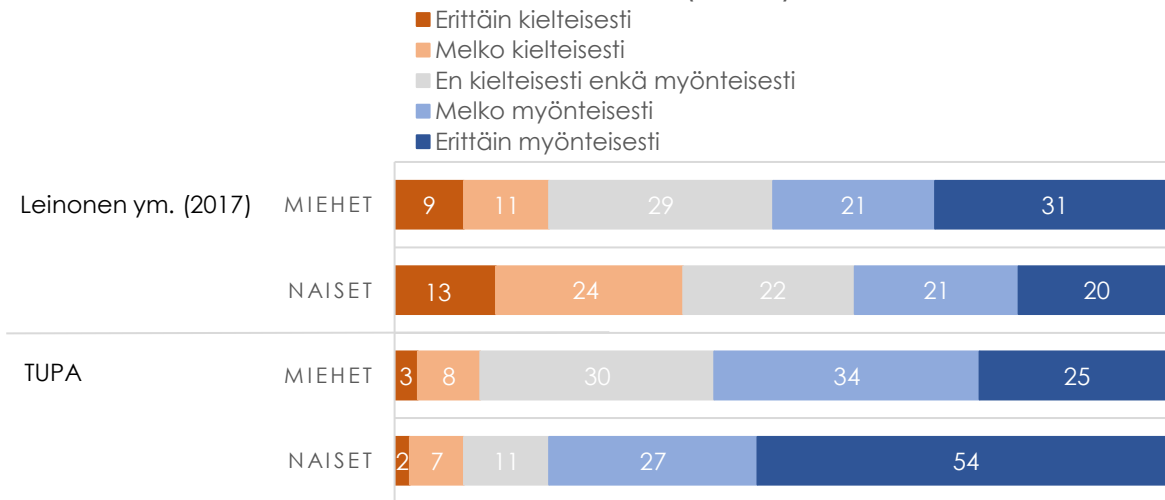
## **5.6. Kyselyn tulokset aiemman tutkimuksen valossa (Leinonen ym. 2017)**

Tupa-kyselyn pohjana on käytetty Leinosen ym. (2017) kyselykysymyksiä, joten aineistojen välillä on mahdollisuus vertailuun.

Molemmissa kyselyissä tiedusteltiin suhtautumista erilaisia yhteisjärjestelyjä kohtaan. Suurin ero tämän aineiston sekä Leinosen ym. (2017) välillä on **positiivinen muutos suhtautumisessa yhteistupiin majoittumista kohtaan** (kuvio 16). Aiemmassa aineistossa yhteistupiin suhtautui myönteisesti 41% naisvarusmiehistä ja 52% miesvarusmiehistä. Nyt vastaavat luvut olivat 70% ja 59%. Kokeilu on siis saanut

erityisesti naiset suhtautumaan yhteismajoitukseen suopeammin. Suosion kasvu ei selity ainoastaan kokeiluun osallistuneiden positiivisella suhtautumisella (92% naisista ja 67% miehistä), vaan myös kokeilun ulkopuolisten varusmiesten myönteisillä näkemyksillä (71% naisista ja 58% miehistä).

### SUHTAUTUMINEN YHTEISMAJOITUKSEEN, VERTAILU LEINONEN YM. (2017) JA TUPA



Kuvio 16. Suhtautuminen yhteismajoitukseen kahdessa tutkimuksessa

Aikaisempaa myönteisempi suhtautuminen yhteismajoitukseen ei kuitenkaan näytä vaikuttavan suhtautumiseen muita yhteisjärjestelyjä kohtaan. Suhtautuminen yhteisiin suihkutiloihin ei ole kovinkaan positiivista Leinosen ym. tutkimuksessa, jossa 45% miespuolisista ja 18% naispuolisista varusmiehistä suhtautui niihin myönteisesti. Nyt yhteisiä suihkutiloja kannatti vain 26% miehistä ja 11% naisista. Myös suhtautuminen yhteisiin wc-filoja kohtaan oli tässä tutkimuksessa yleisesti hieman kielteisempää kuin aiemmin.

**Kiusaamisen, häirinnän ja ahdistelun kokemukset näyttävät hieman laskeneen vuoden 2017 tasa-arvokyselyyn verrattuna.** Leinosen ym. (2017) tutkimuksessa 86% varusmiehistä ei ole kokenut minkäänlaista kiusaamista, ja nyt luku on 89%. Naisvarusmiehillä se taas oli 77% verrattuna aiempaan 58%. Ne, jotka olivat kokeneet kiusaamista, olivat kokeneet sitä aiempaan verrattuna harvemmin. Kiusaamisen yleisimmät syyt sukupuolitrendeineen ovat kuitenkin pitkälti samat verrattuna vuoteen 2017. Myös häirinnän ja ahdistelun eri muotoja kokeneita oli vähemmän; naisvarusmiehistä esimerkiksi suullista häirintää kokeneiden osuus oli nyt 7% verrattuna Leinosen ym. (2017) tutkimuksen 23%, ja lähentelyä oli kokenut nyt 5% vuoden 2017 9% verraten. Häiritsijänä tässä tutkimuksessa oli useammin vertainen, ja häirintää koettiin varusmiesjohtajien ja henkilökunnan taholta aiempaa vähemmän.

## 6. Johtopäätöksiä ja pohdintaa

Yksi tutkimuksen keskeisistä tuloksista on, että varusmiesten asennoituminen yhteismajoitusta kohtaan vaihtelee. Yhteismajoituskokeilu on onnistunut, varusmiesten kokemukset ovat pääosin positiivisia ja suurin osa varusmiehistä on antanut suostumuksensa osallistua kokeiluun, mutta erityisesti kokeilusta kieltäytyneiden näkemykset kertovat yhteismajoituksen haasteista, eivätkä kaikki osallistujat ole kokeneet yhteismajoitusta onnistuneeksi.

Kaksi kolmesta kyselyyn osallistuneesta miehestä ja naisesta antoi suostumuksensa yhteismajoitukseen. Haastatteluissa kritisoitiin sitä, että mm. mediassa puhuttiin vapaaehtoisuudesta tai jopa halukkuudesta majoittua sekatupaan, vaikka suostumus olisi annettu vajavaisen tiedon pohjalta, rutiininomaisesti tai puolihaluttomasti. Suurelle osalle varusmiehistä yhteismajoitus näyttäytyy kuitenkin myönteisenä vaihtoehtona verrattuna entiseen erotteluun, jolle ei keksitä nykyajassa perusteluja.

Kokeilun jatkoa koskien kiinnostavan ryhmän muodostavat ne, jotka eivät antaneet suostumustaan yhteismajoitukseen. Varusmiespalveluksen kulttuurinen luonne miehisenä kokemuksena nousee esiin vastauksissa, joissa tuvan halutaan olevan miesten keskinäisen vapaan yhdessäolon ja huumorin pesä, joka mahdollistaa "aidon inttikokemuksen". Naiset toivat esiin vastaavan tarpeen oman tilan osalta, mutta siihen liitettiin enemmän rauhan ja keskinäisen tuen toiveita. Yhdessä haastattelussa selvisi, että naisten osalta tätä tarvetta täyttämään oli perustettu naispuolisten varusmiesesimiesten toimesta "naisten illat", joissa vertaistukea annettiin ja saatiin vapaa-ajalla. Tällaiset yhteismajoitusta tukevat käytännöt tai erityiset naisten tilat voivat olla laajemminkin harkitsemisen arvoisia.

Toisella tapaa haasteellinen seikka huomioon otettavaksi ovat uskonnolliset ja vakaumukselliset syyt olla suostumatta yhteismajoitukseen sekä puolisoiden ja muiden läheisten kritiikki.

Kaiken kaikkiaan voitaneen sanoa, että yhteismajoituskokeiluun on liittynyt enemmän pelkoja kuin ongelmia. Julkinen keskustelu kokeilusta on koostunut lähinnä Puolustusvoimien toiveista ja hyvistä kokemuksista kokeilua koskien sekä nuoria koskevalle keskustelulle tyypillisestä huolipuheesta (Pirkanen, Eerola & Jokinen 2020), jossa keskustelu on käyty huolestuneiden ja heidän nuorisokäsityksiään kritisoivien välillä. TUPA-kyselyssä pelot näkyvät siinä, että lähinnä yhteismajoitukseen osallistumaton enemmistö tuo kyselyssä esiin sekatupiin liittyviä riskejä ja huonoja puolia.

Suhtautuminen majoitusjärjestelyihin on yhteistupien osalta selkeän myönteistä. Yhteisten wc-, suihku-, pukeutumis- ja saunatilojen osalta suhtautumista on suhteutettava vastaajien kokemuksiin sekä käytännön järjestelyihin joukko-osastoissa. Yhteisissä wc-tiloissa eriöiden riittävä eristys toisistaan voi riittää muuttamaan mielipidettä, ja yhteisissä suihkutiloissa lukolliset loosit voivat olla kaikille käyttäjille mielekkäämpiä. Pukeutumiseen ja muuhun yksityisyyteen liittyvät haasteet ovat käytännöllisiä, ja ratkaisuja niihin on jo olemassa (mm. huonekaluratkaisut käynnissä olevassa kasarmiuudistuksessa).

Tutkimuksessa havaittiin selvä ero sen osalta, kenet miehet nimesivät kiusaajaksi, kenet naiset: miesten kohdalla kiusaaja on useimmiten omassa tuvassa asuva vertainen ja naisten kohdalla tuvan ulkopuolinen vertainen. Tämä saattaa kertoa kiusaamisen ja yhteismajoituksen dynamiikasta. Vaikka kiusaajan sukupuolta ei kysytykään, on oletettavaa, että yleisimmin kiusaamisessa on kysymys miesten keskinäisestä kiusaamisesta, joka tapahtuu oman ryhmän ja tuvan puitteissa. Ilmiötä voisi olla syytä tarkastella perusteellisemmin ryhmäkurin ja pennalismien näkökulmasta.

Aiemmat tutkimustulokset antavat tukea sille tulkinnalle, että yhteismajoitus edistää mies- ja naisvarusmiesten yhteistoimintasuhteita ja vähentää miesten naisiin kohdistamaa epäasiallista kohtelua. Tässä tutkimuksessa yhteismajoituksessa asuneita naisia eivät kiusanneet oman tuvan miehet. Herää kysymys, keitä nämä oman tuvan ulkopuoliset vertaiskiusaajat ovat: naisiin ja yhteismajoitukseen epäluuloisesti suhtautuvia miehiä vai toisten tupien naisia? Se, että naisten kokema kiusaaminen liittyy sisällöllisesti ensisijaisesti sukupuoleen, viittaisi edelliseen.

Häirintää ja ahdistelua ovat kokeneet erityisesti kokeiluun osallistuneet naiset, mutta tuvan ulkopuolisten vertaisten taholta. Yhtäältä yhteismajoituksessa olevien miesten ja naisten yhteistoimintasuhteet saattavat siis olla toimivampia kuin muiden, mutta yhteismajoitus tuo myös naiset erillismajoituksesta miesvaltaisen arjen keskelle altistaen heidät suuremmalle määrälle kohtaamisia miesten kanssa; muiden tupien vertaisten osalta tämä näyttää lisäävän kiusaamista, ahdistelua ja häirintää. Lieneekö tyypillinen tapaus haastatteluaineistoon sisältyvä kertomus, jossa sekativassa asuneesta naisesta juoruiltiin ja vitsailtiin sekä hänen siveytensä kyseenalaistettiin? Sekativat voivat herkästi toimia pontimena vihjailuille, huhuille ja huutelulle.

Mies- ja naisvarusmiesten välisissä jännitteissä sukupuolella on sekä suoria että välillisiä vaikutuksia. Eriperustainen osallistuminen palvelukseen - asevelvollisuuden tai vapaaehtoisuuden pohjalta - erilaisina motivaatioperustoina ja heijastuu varusmiesten keskinäiseen arjen vuorovaikutukseen. Myöskään naisten keskinäiset

suhteet eivät ole ongelmattomia. Yhteismajoituskokeilu nostaa esiin vähemmistöasemaan ja "ainokaisuuteen" organisaatioissa liittyvät ongelmat (ks. Kanter 1977; Tallberg 2009), jotka luovat jännitteitä naisten keskuuteen. Tässä kyselyssä neljä viidestä naisesta ja miehestä ilmoitti, ettei välitä millaisessa sukupuolikokoonpanossa mieluiten toimii tai preferoi sekaryhmää erillisten miesten ja naisten ryhmien sijasta. Naisten haastatteluissa tuli kuitenkin esiin, että jotkut naiset olisivat mieluiten yksin ainoana naisena sekatuovassa. Naiset paikansivat erityishaasteita sekä naistupiin että sekatupiin, joissa he olivat olleet toisen tai useamman naisen kanssa.

Keskeinen kysymys yhteismajoituksen tulevaisuuden kannalta on, perustuuko yhteismajoitus jatkossakin vapaaehtoisuuteen ja suostumukseen vai onko se lähtökohtaisesti kaikkia varusmiehiä koskeva vakiokäytäntö. Yleisenä käytäntönä yhteismajoitus olisi selkeä periaate, joka helpottaisi majoitusjärjestelyjä ja tilankäyttöä kouluttavissa yksiköissä. Myöskään varusmiesten kesken ei syntyisi potentiaalisia jakolinjoja sen suhteen, ketkä ovat suostuneet yhteismajoitukseen ja ketkä eivät.

Koska osa asevelvollisista miehistä ja vapaaehtoiseen palvelukseen osallistuvista naisista suhtautuu yhteismajoitukseen kriittisesti tai jopa kielteisesti, vakiokäytäntönä yhteismajoituksella saattaisi olla negatiivisia vaikutuksia miesten palvelusmotivaatioon ja naisten halukkuuteen hakeutua palvelukseen. Vastaavasti suostumukseen perustuva yhteismajoituskäytäntö voisi monimutkaistaa majoitusjärjestelyjä, eikä yhteismajoituksesta saatavia hyötyjä saavutettaisi täysimääräisinä.

Riippumatta siitä, onko yhteismajoitus jatkossa kaikkia koskeva käytäntö vai perustuuko se varusmiesten suostumukseen, ratkaistavaksi jää kysymys siitä, kenet miehistä sijoitetaan yhteismajoitukseen. On todennäköistä, että jatkossakin suurin osa yhteismajoitukseen suostuvaisista miehistä majoitetaan miestupiin, koska naisia on palveluksessa vähemmän.

Mies- ja naisvarusmiesten yhteismajoitukseen liittyvää tutkimusta tarvitaan jatkossakin. TUPA-projekti on tehtävänantonsa myötä keskittynyt kapeasti majoitukseen kasarmeilla. Erityisesti koronapandemian aikana kasarmimajoitus on ollut vain yksi osa rotatointia, jossa myös erilaiset teltta- ja parakkimajoitukset ovat olleet käytössä. Tunnetusti yhteismajoitus on ollut käytäntö varusmiesten osalta jo aiemmin laivoilla sekä harjoituksissa teltoissa. Kokemukset näistä voivat tuoda ratkaisuja myös kasarmien yhteismajoituksen haasteisiin. Erityisesti mikäli yhteismajoituksesta tulee kaikkia koskeva, tai ainakin ensisijainen käytäntö, varusmiesten ja kantahenkilökunnan mielipiteiden seuranta tarkempi tutkimus on

tarpeen. Yhteismajoituksen vaikutukset palvelushalukkuuteen, palveluskulttuuriin ja ryhmädynamiikkaan sekä kiusaamiseen, ahdisteluun ja häirintään ovat jatkossa keskeisiä tarkasteltavia teemoja.



## Lähteet

- Egnell, R., Hojem, P. & Berts, H.** (2014). *Gender, military effectiveness, and organizational change: the Swedish model*. Palgrave Macmillan.
- Ellingsen, D., Lilleaas, U. & Kimmel, M.** (2016). Something is Working — But Why? Mixed Rooms in the Norwegian Army. *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, 24 (3): 1-14.
- Ellingsen, D., Lilleaas, U. & Kimmel, M. S.** (2017). *Gender equality in the Norwegian military forces: Women and men sleeping in the same room, supportive masculinity, sexual harassment, and much more*. Oslo: ABM-media.
- Estrada, A.X. & Berggren, A.W.** (2009). Sexual Harassment and its Impact for Women Officers and Cadets in the Swedish Armed Forces. *Military Psychology*, 21: 162–185.
- Hart, L.** (2021). Willing, Caring and Able: Gendered Ideals of Vernacular Preparedness in Finland (hyväksytty julkaistavaksi). *Social Politics: Gender, State and Society*.
- Hart, L. & Tallberg, T.** (2020) Naiset ja maanpuolustus komiteamietinnöissä 1948–1993: Toisen maailmansodan perinnöstä naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen. Teoksessa Häkkinen T., Kaarkoski, M. & Tilli, J. (toim.) *Maanpuolustustahto Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus. s. 128-147.
- Hellum, N.** (2017). “Not focusing on whether it’s a spout or a handle”: An anthropological study on even gender balance among conscripts in a Norwegian Air Force battalion. Norwegian Defence Research Establishment (FFI) Report.
- Kanter, R.** (1977). *Men and Women of the Corporation*. New York: Basic Books Inc.
- Leinonen, M.** (2020). Henkilökohtainen sähköpostikirjeenvaihto 26.6.2020.
- Leinonen, M., Otonkorpi-Lehtoranta, K. & Nikkanen, R.** (2017). Naisten ja miesten vuorovaikutus ja osallisuus asepalveluksessa tasa-arvon näkökulmasta. Tampereen yliopisto: Työelämän tutkimuskeskus. Työraportteja 96/2017.
- Pirkanen, H., Eerola, P. & Jokinen, K.** (2020). Nuorten aikuisten käsityksiä tulevaisuuden perheistä. Teoksessa Tiina Valkendorff & Ella Sihvonen (toim.) *Nuorten perheet ja läheisuhteet. Nuorten elinolot -vuosikirja 2020*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja (Nuorisotutkimusseura), nro 227.
- Rones, N.** (2017). Gender-Mixed Army Dorm Rooms, 50% Women and All-Female Special Forces Training: How Does Norway’s Radical Attempt to Integrate Women in the Military Work?. *Res Militaris*, 2 (7): 1-28.
- Tallberg, T.** (2009). *The Gendered Social Organisation of Defence: Two Ethnographic Case Studies in the Finnish Defence Forces*. Publications of the Hanken School of Economics, Economics and Society, nr 193.
- Tallberg, T.** (2017). Yhteiskunnallinen turvallisuustyönjako: Miten tutkia maanpuolustusta toimintana ja sosiaalisina suhteina? Teoksessa T. Tallberg, A. Ojajarvi & T. Laukkanen (toim.) *Puolustuslinjalla – yhteiskuntatieteellistä ja historiallista tutkimusta maanpuolustuksesta ja asevelvollisuudesta*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 197, 181–203.
- Tölli, K.** (2018). *Häiriö!: Nainen intissä*. Jyväskylä: Docendo.

## LIITE 1 Kyselylomake

### TUPA-KYSELY, KARPR/KAIPR

Maanpuolustuskorkeakoulun TUPA-tutkimusprojektissa kerätään kokemuksia ja tietoa maavoimissa toteutettavasta mies- ja naisvarusmiesten yhteismajoituskokeilusta vuosina 2020-21. Aineistoa tullaan käyttämään Puolustusvoimien toiminnan kehittämiseen sekä akateemiseen tutkimukseen ja opinnäytetöihin Maanpuolustuskorkeakoulussa. Tutkimusta johtaa professori Teemu Tallberg (teemu.tallberg@mil.fi)

Tutkimusaineiston luottamuksellisuudesta ja tutkittavien anonymiteetistä huolehditaan tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Aineisto talletetaan myöhemmin neuvotellulla tavalla Puolustusvoimien sähköisiin arkistoihin tai Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon (Tampereen yliopisto).

Kysely on suunnattu kaikille 2/20 saapumiserän varusmiehille Kainuun ja Karjalan prikaateissa. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, ja se vie 15-20 minuuttia. Vastaaminen ei edellytä osallistumista yhteismajoitukseen.

Kysely on suunniteltu vastattavaksi tietokoneella. Mikäli vastaat mobiililaitteella, pahoittelemme, että jotkut asetukset voivat vaikeuttaa vastaamista. Kysymysten numerointi voi vaihdella vastauksistasi riippuen. Jokainen vastaus on kuitenkin tärkeä.

#### VASTAAJAN TAUSTATIEDOT JA ASEVELVOLLISUUS

##### 1. Sukupuoli

- A. Nainen
- B. Mies
- C. En halua vastata

##### 2. Ikä

- A. 18–20
- B. 21–23
- C. 24–

##### 3. Mikä näistä kuvaa taustaasi parhaiten?

- A. Olen ulkosuomalainen (en asu Suomessa) ja suoritan asepalvelusta Suomessa
- B. Olen suomalaistaustainen tai suomenruotsalainen ja asun Suomessa
- C. Olen romaniperheestä
- D. Olen saamelaisperheestä

- E. Olen maahanmuuttajaperheestä, joka tulee Euroopan alueelta
- F. Olen maahanmuuttajaperheestä, joka tulee Euroopan ulkopuolelta

**4. Mikä seuraavista vaihtoehdoista sopii sinuun parhaiten?**

- A. Lapsuudenperheessäni olen asunut sekä tyttöjen että poikien kanssa
- B. Lapsuudenperheessäni olen asunut tytön/tyttöjen kanssa
- C. Lapsuudenperheessäni olen asunut pojan/poikien kanssa
- D. Lapsuudenperheessäni ei ole asunut muita lapsia

**5. Mikä on eniten kannustanut sinua osallistumaan varusmiespalvelukseen? (Valitse vain yksi.)**

- A. isänmaallisuus
- B. Velvollisuudentunto
- C. Oman perhe tai suku
- D. Seurustelukumppanin, puolison tai ystävien näkemykset
- E. Fyysisten kykyjen koetteleminen
- F. Henkisen kantin koetteleminen
- G. Tulevaisuuden työsaanti tai ura
- H. Lain velvoite
- I. Ei mikään edellisistä

**6. Millaisena olet kokenut varusmiesaikasi tähän mennessä?**

- A. Erittäin kielteisenä
- B. Enemmän kielteisenä kuin myönteisenä
- C. Yhtä paljon kielteisenä ja myönteisenä
- D. Enemmän myönteisenä kuin kielteisenä
- E. Erittäin myönteisenä

**SOSIAALISUUS JA SOPEUTUMINEN**

**7. Missä määrin seuraavat väittämät pitävät paikkansa?**

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Minun on helppo solmia ystävyssuhteita.	A	B	C	D	E

En kestä komentelua ja määräämistä.	A	B	C	D	E
Jos näen että joku on pulassa, menen auttamaan.	A	B	C	D	E
Tunnen oloni vaivautuneeksi muiden seurassa.	A	B	C	D	E
Viihdyn yleensä hyvin ryhmätilanteissa.	A	B	C	D	E
Yleensä pidän yhteisten sääntöjen noudattamista tärkeänä, vaikka siitä olisi minulle vaivaa.	A	B	C	D	E
Kavereiden velvollisuus on auttaa toisiaan.	A	B	C	D	E
Jos ryhmälle on annettu jokin tehtävä, niin mielestäni jokaisen on hoidettava oma osuutensa.	A	B	C	D	E
Fyysinen kuntoni paranee varusmiesaikana.	A	B	C	D	E
Sopeudun sotilaskuriin (määräyksiin, käskemiseen, komentamiseen ja tottelemiseen).	A	B	C	D	E
Sopeudun eroon omaisista.	A	B	C	D	E
Sopeudun eroon ystäväistä.	A	B	C	D	E
Sopeudun kiireeseen ja tiukkaan aikatauluun	A	B	C	D	E
Sopeudun aikaisin heräämiseen.	A	B	C	D	E
Selviydyn varusmiespalveluksen fyysisistä suorituksista.	A	B	C	D	E
Selviydyn varusmiespalveluksen henkisistä rasituksista.	A	B	C	D	E

**RYHMÄ**

**Seuraavissa kysymyksissä ryhmällä tarkoitetaan ensisijaisesti nykyistä tupaasi. Jos jokin muu ryhmä on sinulle tärkeämpi tällä / juuri päättyneellä koulutusjaksolla, voit vastata siihen liittyen.**

**8. Missä määrin seuraavat väittämät pitävät paikkansa koskien nykyistä ryhmääsi?**

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Minut on hyväksytty nykyiseen ryhmääni sellaisena kuin olen.	A	B	C	D	E
Ryhmäni on auttanut minua menestymään palveluksessa.	A	B	C	D	E
Ryhmässäni olen halutessani voinut turvallisesti kertoa ongelmistani.	A	B	C	D	E
Olen saanut ryhmästäni tukea silloin, kun palveluksessa on ollut vaikeaa.	A	B	C	D	E

**9. Millaisessa ryhmässä toimit mieluiten?**

- A. Miesten kanssa
- B. Naisten kanssa
- C. Molempien kanssa
- D. Ei väliä/merkitystä

**KOKEILU JA MAJOITUSOLOSUHTEET****10. Ilmoittauduitko vapaaehtoiseksi yhteismajoituskokeiluun?**

- A. Kyllä
- B. En

**11. Miksi?**

---

---

---

**12. Onko sinulla kokemuksia naisten ja miesten yhteismajoituksesta alokaskaudelta?**

- A. Ei
- B. Kyllä, pääasiassa myönteisiä
- C. Kyllä, pääasiassa kielteisiä
- D. Kyllä, sekä myönteisiä että kielteisiä

***Seuraavissa kysymyksissä (14-18) tuvalla viitataan tupaa, jossa majoituit koulutushaarajaksolla 25.9.2020 saakka.***

**13. Majoitutko tällä hetkellä yhteistuvassa?**

- A. Kyllä
- B. En
- C. Majoituin, mutta keskeytin kokeilu

**14. Miksi keskeytit?**

---

---

---

**15. Millaisia ovat kokemuksesi yhteismajoituksesta?**

- A. Erittäin kielteisiä
- B. Melko kielteisiä
- C. Sekä kielteisiä että myönteisiä
- D. Melko myönteisiä
- E. Erittäin myönteisiä

**16. Onko nykyisessä tuvassasi**

- A. vain miehiä?
- B. enemmistö miehiä?
- C. yhtä paljon naisia ja miehiä?
- D. enemmistö naisia?
- E. vain naisia?

**17. Miten hyvin viihdyt nykyisessä tuvassasi?**

- A. Erittäin huonosti
- B. Melko huonosti
- C. En hyvin enkä huonosti
- D. Melko hyvin
- E. Erittäin hyvin
- F. En osaa sanoa

**18. Miten suhtautuisit palveluksessa kaikkien naisten ja miesten**

	Erittäin kielteisesti	Melko kielteisesti	En kielteisesti enkä myönteisesti	Melko myönteisesti	Erittäin myönteisesti
<b>majoittamiseen yhteistupiin?</b>	A	B	C	D	E
<b>yhteisiin pukeutumistiloihin?</b>	A	B	C	D	E
<b>yhteisiin wc-tiloihin?</b>	A	B	C	D	E
<b>yhteisiin suihkutiloihin?</b>	A	B	C	D	E
<b>yhteisiin saunavuoroihin?</b>	A	B	C	D	E

**KIUSAAMINEN VERTAISTEN VARUSMIESTEN KESKUUDESSA****19. Oletko havainnut toisiin varusmiehiin kohdistuvaa kiusaamista?**

- A. En
- B. Kyllä, harvoin
- C. Kyllä, satunnaisesti
- D. Kyllä, jatkuvasti

**20. Onko joku palveluksesi aikana... (Voit valita useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon.)**

- A. Kiusannut sinua sanallisesti, esimerkiksi nimitellyt, vähätellyt, kohdellut epäystävällisesti tai uhkaillut?
- B. Kiusannut sinua fyysisesti, esimerkiksi töninyt, lyönyt tai potkinut sinua?
- C. Jättänyt sinut porukan ulkopuolelle, eristänyt tai syrjinyt sinua?

- D. Tehnyt pahantahtoisia tekoja tai kepposia sinulle, esimerkiksi levittänyt perättömiä huhuja sosiaalisessa mediassa?
- E. Tehnyt jotain muuta, minkä koet kiusaamiseksi? Mitä?
- F. En ole kokenut mitään yllämainituista.

**21. Miten usein olet kokenut kiusaamista?**

- A. Harvoin
- B. Satunnaisesti
- C. Usein

**22. Keitä kiusaajat ovat olleet?**

- A. Yksi vertainen tai useampi vertainen, omia tupakaverereita
- B. Yksi tai useampi vertainen, muita kuin omia tupakaverereita
- C. Yksi tai useampi varusmiesjohtaja
- D. Yksi tai useampi kouluttaja tai muu kantahenkilökunnan jäsen

**23. Mihin kiusaaminen on liittynyt? (Voit valita useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon.)**

- A. Ikäsi
- B. Sukupuoleesi
- C. Sotilasarvoosi
- D. Mielenpitäisi (esim. poliittinen vakaumus)
- E. Seksuaaliseen suuntautumiseesi
- F. Fyysiseen kuntoosi
- G. Etniseen taustaasi
- H. Terveystilaasi
- I. Henkilökohtaisiin ominaisuuksiisi (esim. ulkonäkö)
- J. Uskontoosi
- K. Johonkin muuhun, mihin?

**SEKSUAALINEN JA SUKUPUOLINEN HÄIRINTÄ JA AHDISTELU**

**24. Oletko havainnut toisiin varusmiehiin kohdistuvaa häirintää tai ahdistelua?**

- A. En
- B. Kyllä, harvoin
- C. Kyllä, satunnaisesti
- D. Kyllä, jatkuvasti

**25. Onko joku palveluksesi aikana... (Voit valita useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon.)**

- A. Häirinyt sinua suullisesti, esimerkiksi esittänyt vartaloosi tai seksuaalisuuteesi kohdistuvia ikäviä huomautuksia; puhunut kaksimielisyyksiä tai härskejä juttuja, jotka koet loukkaaviksi tai ehdottanut seksiä siten, että olet kokenut sen häiritseväksi?



- B. Pitänyt esillä kuvia tai muuta materiaalia, jonka olet kokenut loukkaavaksi?
- C. Häirinnyt sinua virtuaalisesti tai viestimen välityksellä, esimerkiksi lähettänyt sinulle sukupuoleen tai seksuaalisuuteen liittyviä loukkaavia viestejä sähköisesti tai sosiaalisessa mediassa (esim. Facebook tai Instagram) tai soitellut puhelimella ahdistavalla tavalla?
- D. Lähennellyt tai kosketellut sinua epämiellyttävällä tai ahdistavalla tavalla?
- E. Tehnyt jotain muuta, minkä koet sukupuoliseksi häirinnäksi ja ahdisteluksi, mitä?
- F. En ole kokenut mitään yllämainituista.

**26. Miten usein olet kokenut häirintää tai ahdistelua?**

- A. Harvoin
- B. Satunnaisesti
- C. Usein

**27. Kenen taholta olet kokenut häirintää tai ahdistelua? (Voit valita useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon.)**

- A. Yksi vertainen tai useampi vertainen, omia tupakavereita
- B. Yksi tai useampi vertainen, muita kuin omia tupakavereita
- C. Yksi tai useampi varusmiesjohtaja
- D. Yksi tai useampi kouluttaja tai muu kantahenkilökunnan jäsen

**LOPUKSI**

**28. Mitä mieltä olet mies- ja naisvarusmiesten yhteismajoituksesta? Mitkä ovat sen tärkeimmät hyvät ja huonot puolet?**

---

---

---

**29. Mitä muuttaisit yhteismajoituksen käytännön järjestelyjä?**

---

---

---

KIITOS VASTAUKSISTASI!

**Maanpuolustuskorkeakoulu**  
PL 7, 00861 HELSINKI

Puh. +358 299 800

[www.mpkk.fi](http://www.mpkk.fi)

ISBN 978-951-25-3196-7 (pdf)  
ISSN 2489-2769 (verkkajulkaisu)



**Puolustusvoimat**  
The Finnish Defence Forces